

Generationskifte

Hovedopgave, HD 2. del
- Regnskab og Økonomistyring

Copenhagen Business School
Vejleder: Martin Bay
Afleveringsdato: Den 10. maj 2016

Opgaven er udarbejdet af:
Christina Sandberg Kaa

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
1.1 Problemstilling.....	2
1.2 Problemformulering.....	2
1.3 Metode	3
1.4 Afgrænsning	3
2. Inden udførelse af generationsskifte.....	4
2.1 Overvejelser for virksomheden	4
2.2 Overvejelser omkring personlige forhold	6
2.3 Forberedelse af ”overtageren”	7
3. Omstruktureringer i forbindelse med generationsskifte	7
3.1 Aktieombytning	8
3.1.1 Betingelser og krav	8
3.1.2 Aktieombytning med tilladelse.....	9
3.1.3 Aktieombytning uden tilladelse	10
3.1.4 Fordele og ulemper i relation til generationsskifte	10
3.1.5 Tilførsel af aktiver	11
3.2 Spaltning	12
3.2.1 Betingelser og krav	12
3.2.2 Spaltning med tilladelse.....	12
3.2.3 Spaltning uden tilladelse	13
3.2.4 Fordele og ulemper i relation til generationsskifte	13
4. Skattemæssig succession.....	13
4.1 Personkredsen	15
4.1.1 Overdragelse til familie	15

4.1.2 Overdragelse til nærtstående medarbejder	15
4.1.3 Overdragelse til tidligere ejer	16
5. A/B-modellen	17
5.1 Kontant kapitaludvidelse	17
5.2 Ændring af vedtægter	18
5.3 Værdiansættelse af den forlods udbytteret.....	18
6. Finansiering af generationsskifte.....	19
6.1 Gaver.....	19
6.1.1 Passivpost – nedslag i gavens værdi.....	20
6.2 Udstedelse af gældsbrief	21
6.3 Earn-out	22
7. Værdiansættelse af virksomheden	22
7.1 TSS-cirkulære 2000-9 – Værdiansættelse af aktier og anparter.....	23
7.2 TSS-cirkulære 2000-10 – Værdiansættelse af goodwill.....	24
7.2.1 Beregning af goodwill	24
7.3 Værdiansættelsesvejledning fra august 2009	25
7.3.1 Værdiansættelse baseret på fremtidig indkomst	26
7.3.2 Værdiansættelse baseret på markedet	27
8. Generationsskifte af Eriks El A/S	29
8.1 Overvejelserne inden generationsskiftet	32
8.1.1 Successionskriterierne	34
8.1.2 Delkonklusion	35
8.2 Værdiansættelse af selskabet	35
8.2.1 Overdragelse til familien	35
8.2.2 Overdragelse til nærtstående medarbejdere.....	38

8.2.3 Delkonklusion	39
8.3 Model 1: Generationsskifte til Philip	39
8.3.1 Overdragelse ved succession.....	39
8.3.2 Finansiering	40
8.3.3 Delkonklusion vedrørende succession.....	43
8.3.4 Omstrukturering af selskabet.....	43
8.3.5 Anvendelse af A/B-modellen.....	45
8.3.6 Konklusion vedrørende Model 1.....	46
8.4 Model 2: Generationsskifte til Peter	46
8.4.1 Overdragelse ved succession.....	47
8.4.2 Finansiering	47
8.4.3 Anvendelse af A/B-modellen.....	49
8.4.4 Konklusion vedrørende Model 2.....	50
8.5 Det mest hensigtsmæssige generationsskifte	50
9. Konklusion	51
Litteraturliste	56
Benyttede forkortelser i opgaven	58
Bilag 1	59
Bilag 2	62

1. Indledning

Ifølge Kasper Meisner Nielsen og Morten Bennedsen i rapporten "Ejerledelse i Danmark", vil der i perioden fra 2015 til 2025 blive foretaget omkring 17.000 generationsskifter i de ejerledede virksomheder i Danmark. Ejerledelse vil sige, at virksomhedens kontrollerende ejer ligeledes er aktiv i den daglige ledelse.

Antallet af generationsskifter bygger på en undersøgelse af de danske virksomheder, hvori det ses, at der i perioden fra 1995 har været en faldende tendens til direktions- og ejerskifter. Dette kan blandt andet skyldes, at det ikke har været muligt for ejeren, at afhænde virksomheden til ønsket pris under finanskrisen eller en eventuel overtager ikke har haft det økonomiske fundament til en overtagelse. Dermed er direktøren i omtrent halvdelen af alle ejerledede virksomheder i Danmark mere end 55 år, hvorfor det allerede nu, er relevant for ejerlederne at påbegynde planlægning af et eventuelt generationsskifte. Den siddende regerings finanslov for 2016 indeholder desuden et udspil om bedre vilkår for generationsskifter ved nedsættelse af bo- og gaveafgiften ved overdragelse af erhvervsvirksomhed (Finansministeriet 2016 s. 15), der er dog ikke noget endeligt fremlagt endnu.

Det fremgår også af ovennævnte rapport, at en stor del af direktør- og ejerskiftene foretages til en kreds udenfor familien. Dog kan det for de ejerledede virksomheder være en god idé, at planlægge generationsskiftet indenfor familien eller til nær medarbejder:

Familieejede virksomheder er helt afgørende for dansk økonomi og langt bedre til at tjene penge end selskaber med andre ejerformer. De har samtidig klaret sig bedre gennem krisen og bidrager dermed i høj grad til den skrantende vækst herhjemme (...)
(Berlingske Business 2014)

Ifølge artiklen i Berlingske Business, er familiedrevne virksomheder bedre til at tjene penge end virksomheder der er drevet på anden vis. Ifølge Morten Bennedsen, som udtaler sig i artiklen, skyldes dette deres ofte mere langsigtede tankegang, stærke værdier, fasttømrede netværk samt evnen til at have fingeren direkte

på pulsen. Hvorfor virksomhederne, som typisk heller ikke er særligt gældsprægede, hurtigere korrigerer igennem sværere tider.

Emnet "generationsskifte" er et interessant og yderst relevant emne at behandle, og herunder at belyse, hvordan et generationsskifte foretages mest hensigtsmæssigt. Jeg vil derfor i opgaven se på planlægningsfasen, herunder de relevante overvejelser for "overdrageren" samt for "overtageren", og tilrettelæggelsen af virksomheden samt selve udførelsen og de økonomiske såvel som de skattemæssige konsekvenser heraf.

1.1 Problemstilling

Da der de kommende år, jævnfør ovenstående udredning, vil skulle foretages en del generationsskifter af ejerledede virksomheder i Danmark, vurderes problemstillingen omkring gennemførelsen af et generationsskifte at være yderst relevant. Et generationsskifte er en omfangsrig handling for virksomheden og "overdrageren" såvel som for "overtageren". Det er derfor vigtigt, at et generationsskifte foretages så hensigtsmæssigt som muligt for den enkelte virksomhed. Ikke to virksomheder er ens, hvorfor der kan være fordele ved den ene handling, som er en ulempe i anden virksomhed.

Jeg vil redegøre for de gældende regler ved et generationsskifte, herunder såvel de menneskelige aspekter som de finansielle. Herefter vil jeg anvende reglerne for et generationsskifte på casevirksomheden "Eriks El A/S" samt analysere de forskellige scenarier, herunder succession indenfor familiekredsen samt overdragelse til nær medarbejder.

1.2 Problemformulering

Hvordan gennemføres det mest hensigtsmæssige generationsskifte i Eriks El A/S?

- Hvilke tanker og forberedelser skal der gøres for ejerne samt i selskabet førend et generationsskifte gennemføres?
- Hvilke muligheder foreligger der, for at foretage et generationsskifte?
- Hvordan finansieres generationsskiftet?
- Hvordan værdiansættes selskabet ved et generationsskifte?

1.3 Metode

I denne opgave har jeg valgt at beskæftige mig med de overvejelser der er ved et generationsskifte samt gennemførelsen heraf. Generationsskiftet vil foretages for en levende person, som ønsker at trække sig tilbage fra virksomheden. I den forbindelse vil opgaven indeholde relevant teori og juridisk materiale som bruges ved forberedelsen samt gennemførelsen af generationsskiftet.

Denne opgave vil have til hensigt, at give læseren et overblik over de handlinger, som er nødvendige ved gennemførelsen af et generationsskifte. Desuden vil opgaven give et svar på det mest hensigtsmæssige generationsskifte for en casevirksomhed.

Opgaven tager udgangspunkt i den nuværende gældende lovgivning og praksis. Jeg vil igennem opgaven redegøre for reglerne omkring et generationsskifte, som vil udmønte sig i et generationsskifte af en casevirksomhed, hvor jeg fungerer som medsidende revisor. For at kunne vurdere og analysere forskelle i generationsskifter til hele den potentielle personkreds, vil Den Juridiske Vejledning fra SKAT, herunder cirkulærer, kendelser, domme og bindende svar bidrage til udarbejdelsen af analysen. Informationssøgningen omkring emnet vil herudover tage udgangspunkt i faglitteratur, herunder bøger, relevante hjemmesider, artikler mv.

Til referencer er der brugt Harvard Reference Stil.

1.4 Afgrænsning

I denne opgave vil jeg fokusere på et generationsskifte af et aktieselskab, som ikke fungerer som pengetank, hvorfor jeg afgrænser mig fra personligt ejede virksomheder, der vil derfor ikke indgå lovgivning der udelukkende kan knyttes til generationsskifter for disse virksomheder. Opgaven vil udelukkende behandle generationsskifte for selskaber med én ejer.

Ligeledes vil opgaven omhandle et generationsskifte for et aktivt selskab med en nulevende ejer. Lovgivningen der træder i kraft ved en selskabs ejers død vil derfor heller ikke blive behandlet i denne opgave.

Generationsskiftet foretages i denne opgave til enten børn eller nærtstående medarbejder. Et eventuelt salg af virksomheden gennemgås derfor ikke. Opgaven tager udgangspunkt i en casevirksomhed, der bliver beskrevet i denne opgave. Ved en eventuel omdannelse af selskab vil fusion ikke blive behandlet, idet jeg i opgaven kun arbejder med ét selskab. Regnskabstallene for denne virksomhed er fiktive, men med inspiration fra en virksomhed fra den virkelige verden. Gennemførelsen af generationsskiftet vil blive foretaget teoretisk, dermed tages der ikke højde for udefrakommende faktorer fra den virkelige verden.

2. Inden udførelse af generationsskifte

Et typisk generationsskifte af en virksomhed tager mellem 5-10 år at gennemføre (BDO 2015). Det er ikke kun den ejermæssige del af virksomheden der skal overdrages, ligeledes skal den ledelsesmæssige del. I forbindelse med igangsætningen af et generationsskifte, skal ejeren igennem nogle overvejelser på både virksomhedens, de personlige og "overtagerens" vegne, samt hvordan virksomheden bør struktureres, således at et generationsskifte kan glide så nemt og smertefrit som muligt.

Det er ikke nogen dum idé, hvis ejeren allerede tidligt begynder at gøre sig nogle overvejelser i forhold til ovenstående samt potentielle "overtagere" af virksomheden. En god idé, er at starte overvejelserne omkring ejerskiftet af virksomheden, når man ved, at man har så stor en formue, at den kan række resten af livet (BDO 2015). Ligeledes bør overvejelserne omkring den ledelsesmæssige del af generationsskiftet starte i god tid. Blot fordi ejeren starter overvejelserne vedrørende en overdragelse af virksomheden, behøver handlinger herved ikke starte med det samme.

2.1 Overvejelser for virksomheden

Før igangsættelsen af et eventuelt generationsskifte for virksomheden, skal det overvejes, hvorvidt virksomhedens nuværende situation samt fremtidsperspektiverne ser ud. Kan virksomheden føres videre på nuværende grundlag og forret-

ningsidé? Er virksomheden en "going concern"? Er det muligt at overdrage virksomheden i den nuværende stand?

Hvis ikke virksomhedens forretningsidé kan føres videre i fremtiden, må der ændres på virksomheden, således at der er en mening i at overdrage denne. Et eksempel kan være en virksomhed, som igennem flere år har repareret skrivemaskiner. På trods af computerens indtog på markedet, har virksomheden endnu ikke set grund til at ændre på sin forretningsidé, til for eksempel også at omhandle reparation af computere. Dermed kan det være nødvendigt at kigge på den fortsatte drift samt værdi i virksomheden. En mulighed kan være at forsøge at ændre på virksomhedens kompetencer inden generationsskiftet, idet risikoen for at der sker et drastisk fald i antallet af skrivemaskiner på markedet vurderes at være stigende. Såfremt virksomheden ikke følger med markedet og tendenserne i samtiden, er det ikke sikkert, at det er muligt at finde en "overtager" eller foretage et salg til tredjemand.

Der bør også kigges på virksomhedens nuværende struktur. Denne bør planlægges og optimeres således, at det bliver så nemt som muligt, at gennemføre generationsskiftet. Det kan være nødvendigt, at foretage en omdannelse af virksomheden fra personligt regi til selskab, ligesom det – for en virksomhed, der allerede er drevet i selskabsform – kan være nødvendigt, at overveje at drive selskabet med en holdingstruktur. Hvis en virksomhed drives med flere funktioner, for eksempel en drifts- og en ejendomsfunktion, kan det være, at ejeren skal overveje en spaltning af selskabet, således at disse kan drives videre hver for sig. Skattefrie muligheder for omdannelse gennemgås nedenfor i afsnittet "Omstruktureringer i forbindelse med generationsskifte".

Også virksomhedens "aktiv-struktur" skal der kigges på. Det er her relevant at se på, hvordan virksomhedens aktiver er finansieret samt hvorvidt de er relevante for driften. De aktiver der ikke vurderes at være nødvendige for driften, og som det er muligt at sælge fra, vil kunne forbedre selskabets likviditet samt minimere balancen, hvilket vil påvirke salgsprisen af virksomheden til det mindre. En eventuel gældsminimering ved salg af aktiverne, vil også være positivt for virksomheden.

Det kan have sin fordel, at igangsætte et flydende ledelsesskifte i virksomheden. Det kan ofte være denne faktor, som er svær at se i øjnene for de fleste ejerledere, idet de skal se deres "hjertebarn" i hænderne på en anden end dem selv. Fordelene ved at lave et flydende lederskifte, kan dog vise sig overfor nuværende kunder og leverandører. I flere virksomheder drevet ved ejerledelse, ses det, at kontakten med netop leverandører og kunder ofte løber gennem ejerlederne. En uddelegering af opgaverne omkring disse led, vil dermed kunne gavne det kommende generationsskifte, idet tilliden mellem leddene ikke udelukkende vil ligge hos ejerlederen.

Også overfor medarbejderne vil en glidende overgang kunne have sine fordele. En ny leder vil ofte have en anden måde at gøre tingene på, hvilket kan være utroligt positivt, men også kræve tillid fra medarbejderne.

2.2 Overvejelser omkring personlige forhold

Når man som ejer af en virksomhed begynder at overveje et generationsskifte, skal man beslutte sig for, hvem man ønsker at overdrage virksomheden til. Vil man overdrage til en person i næste generation, en nærtstående medarbejder eller ønsker man måske "blot" at sælge virksomheden til tredjemand? Har den ønskede "overtager" de kvalifikationer der kræves, herunder både faglige, personlige og økonomiske?

Såfremt man ønsker at overdrage til søn eller datter, må der også tages stilling til, hvorvidt eventuelt andre søskende bliver tilgodeset. Dette kan for eksempel ske via gaver eller arv. Der kan i sådanne situationer ofte opstå stridigheder, idet nogle søskende kan se sig selv som bedre kvalificeret til at overtage virksomheden, end den som nuværende ejer ser som bedst. Derfor kan det være en god idé, at melde sine tanker ud til familien nogle år førend generationsskiftet skal indføres. Det samme vil gøre sig gældende, hvis man finder det mest naturligt, at overdrage virksomheden til nær medarbejder.

For at være sikker på, at alle bliver tilgodeset samt at tingene bliver som man ønsker, bør der ligeledes udarbejdes et testamente.

Det er vigtigt for den nuværende ejer, at kigge på sit økonomiske behov – både for den nuværende levestandard, men også for den ønskede ”standard” ved pensionen. Særligt med henblik på, hvad man skal leve af efter afhændelsen af virksomheden. Hvor mange penge eller frie midler man har brug for, er forskelligt fra person til person. Det er derfor vigtigt, at man får styr på sine reelle behov samt ser på, hvad man har stående af opsparinger, pensioner, eventuel friværdi i bolig og lignende.

2.3 Forberedelse af ”overtageren”

Som ”overtager” af en virksomhed, er det en klar fordel, at have indsigt i dagligdagen samt hvordan virksomheden fungerer indefra. Derfor kan en vigtig del af overvejelserne for en virksomhedsejer – som vil overdrage virksomheden til et familiemedlem – være, at ansætte ”overtageren” i virksomheden tidligt.

”Overtageren” skal – ligesom den nuværende ejer – gøre sig nogle overvejelser omkring de personlige forhold. For det første, skal de økonomiske ressourcer til overtagelse af virksomheden være i orden, ligesom ”overtageren” på sigt også skal være sikret. For det andet må den familiemæssige opbakning også være i orden. Selvom ”overtageren” måske kan have haft en lederstilling i virksomheden, er det nu hele virksomheden der skal ledes og administreres. Dette kan være en stor opgave, og kan kræve ofre på hjemmefronten. Hvis ikke baglandet bakker op om beslutningen, kan det ende med at gå skævt.

Det er selvsagt vigtigt, at ”overtageren” besidder de rette faglige kompetencer indenfor faget, gode personlige kvalifikationer samt sans for økonomi og styring heraf. Derfor må ejeren af virksomheden forsøge at være objektiv i valget af ”overtager”, således man er sikker på, at virksomheden bliver drevet videre på bedst mulige måde.

3. Omstruktureringer i forbindelse med generationsskifte

Som nævnt ovenfor i kapitel 2.1 ”Overvejelser for virksomheden”, kan det være nødvendigt, at foretage en eller flere omstruktureringer i forbindelse med et generationsskifte, for at tilfredsstille alle parter i et generationsskifte samt at få

dette til at ske så gnidningsløst som muligt. Der kan foretages omstruktureringer efter aktieavancebeskatningsloven (ABL), herunder aktieombytning, samt fusionsskatteloven (FUL), herunder fusion, spaltning samt tilførsel af aktiver.

Fælles for disse omstruktureringer er, at de alle kan foretages både skattepligtigt og skattefrit, både med eller uden tilladelse fra SKAT. Nedenfor bliver aktieombytning samt spaltning som skattefrie omdannelser gennemgået, mens tilførsel af aktiver kort ridses op.

3.1 Aktieombytning

En aktieombytning defineres som en overdragelse af aktier til et holdingselskab, mod at "overdrageren" i stedet modtager aktier i holdingselskabet. Der bliver dermed skabt en koncernstruktur, hvor "overdrageren" nu ejer aktier i holdingselskabet, som igen ejer aktier i det oprindelige selskab. En sådan ombytning er skattefri, jf. ABL § 36, efter FUL § 11. Beskatningen af ombytningen udskydes dermed til det tidspunkt, hvor ejeren afstår aktierne i holdingselskabet. Holdingselskabet kan derimod sælge aktierne i det oprindelige selskab skattefrit, så længe ejerandelen er mere end 10 % (datterselskabsaktier), jf. ABL § 8, hvilket kan have sine fordele i forbindelse med et eventuelt nødvendigt frasalg under et generationsskifte.

3.1.1 Betingelser og krav

Ombytningen kan ske til et nystiftet holdingselskab – ved at ejeren af det eksisterende selskab, indskyder kapitalandelene heri til et nyt holdingselskab – eller til et eksisterende selskab – hvor det oprindelige selskab indskyder aktier i et bestående selskab, hvormed der selskabsretligt er tale om en kapitalforhøjelse i det allerede eksisterende selskab (K. Bille et al. 2015). Det er en betingelse, at det erhvervende selskab efter ombytningen har flertallet af stemmer i det oprindelige selskab.

Der kan ikke foretages ombytning af aktier med negativ egenkapital, idet aktierne er værdiløse, og de kan derfor ikke indskydes i et nyt selskab. Såfremt selskabet fortsat ønsker at foretage en aktieombytning, må de kunne redegøre for, at selskabet reelt ikke er værdiløst, for eksempel ved fremlæggelse af en perioderapport, der viser en udligning af den negative egenkapital eller en sandsynliggørelse af en handelsværdi for selskabet (K. Bille et al. 2015).

3.1.2 Aktieombytning med tilladelse

For at opnå tilladelse fra SKAT til at foretage en aktieombytning, skal man indsende en anmodning herom. Af denne skal fremgå de forretningsmæssige dispositioner for ombytningen. Efter fusionsskattedirektivet artikel 15, stk. 1, litra a, kan en tilladelse til ombytningen nægtes, såfremt hovedformålet er skatteunddragelse eller -undgåelse, ligesom SKAT lægger vægt på, at ombytningen sker med afsæt i de forretningsmæssige dispositioner og ikke i aktionærens (SKAT 2015).

Såfremt de fremsatte punkter i forespørgslen ikke opfyldes, kan SKAT tilbagetrække en tidligere tilladelse. I de første 3 år efter omdannelsen, stiller SKAT som krav, at eventuelle ændringer i vilkårene for ombytningen anmeldes. Hvis der sker ændringer i vilkårene, hvormed SKAT skønner, at tilladelsen ikke ville være givet i første omgang, med de nu kendte ændringer, kan de trække deres tilladelse tilbage. SKAT kan også give disposition, til fortsat tilladelse af ombytningen (K. Bille et al. 2015).

En god idé er altid at forsøge at få en tilladelse fra SKAT, idet der nemt kan opstå utilsigtede ændringer i planerne, såsom sygdom, død eller andet, som kan umuliggøre de oprindelige planer. Dermed vil SKAT's tidligere tilladelse eventuelt kunne fortsætte, hvorimod en omdannelse uden tilladelse ikke fortsat kan være skattefri.

For det erhvervede selskab, er der ikke nogle konsekvenser ved en aktieombytning, andet end et ejerskifte. I den forbindelse, vil selskabet indtræde i en sambeskatning med det erhvervende selskab.

Det nye holdingselskab – også kaldet det erhvervende selskab – anses for at have anskaffet aktierne i det oprindelige selskab på tidspunktet for aktieombytningen. Værdien for erhvervelsen af aktierne er dermed den værdi, som blev opgjort i forbindelse med ombytningen. Den oprindelige ejer – som nu ejer aktierne i holdingselskabet – anses fortsat for at have anskaffet aktierne på det tidspunkt, hvor aktierne i det oprindelige selskab blev anskaffet.

3.1.3 Aktieombytning uden tilladelse

Selskabet kan også vælge at foretage en skattefri aktieombytning uden tilladelse. Dette kan blandt andet være en mulighed, såfremt selskabet ikke opnår tilladelse til aktieombytningen fra SKAT's side. Ved en ombytning uden tilladelse, er der et holdingkrav, jf. ABL § 36, stk. 6.

Holdingkravet skal forhindre, at aktieombytningen foretages for at omgå de normale regler i aktieavancebeskatningsloven. Holdingselskabet kan ikke afstå sine aktier i datterselskabet indenfor en periode på 3 år fra ombytningen. Såfremt aktierne afstås indenfor denne periode, vil konsekvensen være, at ombytningen bliver anset som skattepligtig.

Jf. den Juridiske Vejledning (C.D.7.4.1) kan der fortsat efter aktieombytningen, foretages andre skattefrie omstruktureringer, såfremt der ikke sker vederlæggelse med andet end aktier. Holdingkravet vil fortsat være tilknyttet omstruktureringerne i perioden på de 3 år.

Det er desuden et krav, at aktieombytningen uden tilladelse foretages til handelsværdien for selskabet, jf. ABL § 36, stk. 6, 2. pkt.

3.1.4 Fordele og ulemper i relation til generationsskifte

En af begrundelserne for at etablere en koncernstruktur, er at datterselskabet herefter, jf. selskabslovens (SEL) § 13, kan udlodde udbytte skattefrit til holdingselskabet. Dermed kan "overdrageren" ved et generationsskifte sikre sig at have de nødvendige likvider i holdingselskabet til videre udlodning.

Ligeledes vil det nye holdingselskab kunne sælge aktierne i datterselskabet skattefrit, efter perioden på de 3 år, til tredjemand, såfremt overdragelse til familie eller nærtstående medarbejder ikke har vist sig mulig.

En direkte ulempe herved er, at idet holdingselskabet bliver en "pengetank", kan "overdragerens" familie eller nærtstående medarbejder ikke længere succedere i aktierne.

Også holdingkravet kan vise sig at være en ulempe for selskabet og dennes ejer, idet en omstrukturering vil skulle foretages i god tid – måske endda inden de reelle planer om et eventuelt frasalg har taget form.

3.1.5 Tilførsel af aktiver

Tilførsel af aktiver defineres i FUL § 15C, stk. 2, som værende den transaktion, hvorved et selskab tilfører én eller flere ”selvstændige” virksomheder til et andet selskab, mod at få tildelt aktier i det modtagne selskabs kapital. Det er ikke muligt at erlægge en del af vederlaget kontant.

Dermed fungerer ”Tilførsel af aktiver” omvendt i forhold til ”Aktieombytningen”, idet aktiverne fra det oprindelige selskab skydes ind i et nyt driftsselskab. Det vil medføre, at det oprindelige selskab bliver til holdingselskabet.

Transaktionen vil ikke komme til at udløse ophørsbeskatning af det indskydende selskab, mens det modtagende selskab succederer i de modtagne aktiver og passiver. Denne omstrukturering kan ligeledes foretages med eller uden tilladelse.

Tilførslen af aktiver kan – ligesom for aktieombytningen – foretages både til et ny-stiftet selskab, og dermed fungere som apportindskud, eller til et eksisterende selskab.

De modtagne kapitalandele anses for anskaffet ved tilførselens gennemførelse, til handelsværdien af de tilførte aktiver og passiver, hvor der er taget hensyn til den udskudte skat, idet de er overdraget til de skattemæssigt nedskrevne værdier (K. Bille et al. 2015).

En vigtig forskel at holde sig for øje mellem en aktieombytning og tilførsel af aktiver er, at man ved tilførslen af aktiver skyder aktiviteten ud af selskabet – men ikke forpligtelserne. Dermed kan man reelt set ende med et selskab med en masse forpligtelser, men uden aktivitet. Dette er ikke hensigtsmæssigt, såfremt aktiviteten skydes ned til et nyt datterselskab, mens det indskydende selskab i stedet skal fungere som moderselskab. I den situation vil moderselskabet ikke være særlig stabilt – hvilket vil kunne have den konsekvens, at hele koncernen lukker, hvis moderselskabet lukker. Ved en aktieombytning forbliver aktivitet og forpligtelser samlet, hvormed stabiliteten vedligeholdes.

3.2 Spaltning

Spaltning defineres i FUL § 15 A, stk. 2, som den transaktion, hvor et selskab overfører sin aktiver og passiver til handelsværdi til et eller flere selskaber, ved at tildele de nuværende selskabsdeltagere aktier i samme forhold, eventuelt via en kontant udligningssum.

3.2.1 Betingelser og krav

Det er en betingelse, at forholdet mellem aktiver og forpligtelser i det modtagende selskab, svarer til forholdet i det indskydende selskab, jf. FUL § 15A, stk. 2, 3. pkt. Ligesom det også er en betingelse, at der ikke tildeles kontantvederlag til de selskaber, som ved spaltningen ejer 10 % eller mere i det indskydende selskab, jf. FUL § 15A, stk. 2, 4. pkt.

Der kan både foretages en ophørsspaltning, hvor der ved ophør af selskab sker udspaltning til minimum to nye selskaber, eller en grenspaltning, hvor en del af selskabets virksomhed spaltes ud. Den del af virksomheden der udspaltes skal udgøre en selvstændig virksomhed, jf. FUL § 15A, stk. 3.

En skattefri spaltning har den konsekvens for det modtagende selskab, at dette succederer i de modtagne aktiver og forpligtelser. Det betyder for det indskydende selskab, at der ikke sker ophørsbeskatning ved ophørsspaltning eller afståelsesbeskatning ved grenspaltning.

En spaltning kan være relevant at udføre i de tilfælde, hvor et selskab indeholder flere virksomheder, for eksempel en salgsdel, en produktionsdel og en ejendom. I forbindelse med generationsskiftet, er det ikke sikkert, at det er hensigtsmæssigt at overdrage selskabet i en samlet klump, hvorfor en spaltning kan være en mulighed.

3.2.2 Spaltning med tilladelse

Ligesom ved skattefri aktieombytning, må hovedformålet med spaltningen ikke være skatteunddragelse eller -undgåelse. SKAT giver enten en tilladelse uden vilkår, med vilkår eller et afslag. At foretage en spaltning med henblik på et generationsskifte kan tillades uden vilkår (K. Bille et al. 2015).

3.2.3 Spaltning uden tilladelse

Der er ligeledes ved spaltning indført værnsregler, herunder holdingkravet, som går ud på, at de selskaber, der efter spaltningen ejer mindst 10 % af selskaberne fra spaltningen eller ejer skattefri porteføljeaktier, ikke må afstå aktierne indenfor de 3 år (K. Bille et al. 2015).

3.2.4 Fordele og ulemper i relation til generationsskifte

Består et selskab både af en salgs-, produktions- og ejendomsvirksomhed, kan en spaltning i 3 selskaber gøre det nemmere, at sælge selskaberne hver for sig. Både med det perspektiv, at købesummen ofte vil være væsentligt mindre hver for sig end i samlet forening, ligesom det at finde relevante købere med de rette kompetencer kan være nemmere – en dygtig leder indenfor produktion, er ikke nødvendigvis en dygtig leder indenfor salg.

Såfremt der er flere parter (for eksempel hvis der er flere børn, som skal tilgodeses) involveret i et generationsskifte, vil "overdrageren" kunne fordele de aktive virksomheder mellem parterne via succession, inden der foretages en spaltning af den samlede aktive virksomhed. På denne måde, vil en eventuelt "knap så interesseret" datter, kunne overtage ejendommen mens der stadig drives aktiv erhvervsvirksomhed.

Værnsreglen omkring holdingkravet kan være en ulempe, ligesom ved den skattefrie aktieombytning uden tilladelse. Også kravet om, at forholdet mellem aktiver og forpligtelser, skal være det samme i de nye selskaber under en ophørsspaltning – som i det ophørende selskab – kan være en ulempe, grundet besværligheden herved.

4. Skattemæssig succession

Ved skattemæssig succession forstås, at der ved overdragelsen af aktiver mellem familiemedlemmer eller til nærtstående medarbejder, ikke opkræves skat hos "overdrageren". Den latente skat, der opstår ved overdragelsen, hviler i stedet på aktiverne. Dermed kommer skatten til betaling når "overtageren" afstår aktiverne (Halling-Overgaard & Sølvkær Olesen 2013). "Overtageren" anses dermed for at

have anskaffet aktiverne på samme tidspunkt, til samme pris og med den samme hensigt som "overdrageren". Såfremt "overtageren" ikke succederer i aktierne, vil "overdrageren" blive beskattet som ved et normalt aktiesalg. Det har den betydning, at "overdrageren" beskattes som aktieindkomst med 27 % af de første 50.600 (2016), og 42 % af resten, jf. PSL § 8A.

Der kan succederes i aktier, som udgør minimum 1 % af aktiekapitalen, jf. ABL § 34, stk. 1, nr. 2, og som efter nr. 3, ikke er et selskab, hvis aktivitet i overvejen grad består af udlejning af ejendom, besiddelse af likvider eller anbringelse af midler i værdipapirer – også kaldet et "pengetanksselskab". Efter stk. 6 i samme paragraf, er "overvejende grad" defineret som det tilfælde, hvor 50 % af en erhvervsmæssig virksomheds indtægter stammer fra sådanne ovennævnte aktiviteter, opgjort ud fra gennemsnittet af de seneste 3 regnskabsår, eller hvis handelsværdien på overdragelsestidspunktet, eller opgjort som gennemsnittet af de seneste 3 år, udgør minimum 50 % af virksomhedens samlede aktiver.

Som følge af "pengetanks"-reglen, kan der ikke succederes i aktier, som er omfattet af ABL § 19 vedrørende investeringsselskaber – herunder aktier og investeringsbeviser udstedt af investeringsselskaber.

Der kan ikke succederes i aktier, hvor der ved aktieoverdragelsen konstateres et tab, idet der efter ABL § 34, stk. 4, jf. KSL § 33C, stk. 3, er et gevinstkrav. Såfremt der konstateres et tab på aktierne, må disse behandles som et almindeligt salg til tredjemand, hvorefter "overdrageren" vil kunne fradrage tabet.

Der kan, så længe "overdrageren" er i live, succederes ubegrænset, hvad enten overdragelsen sker som gave eller køb. Finansieringsmulighederne er gennemgået nedenfor i afsnittet "Finansiering af generationsskifte".

For "overtageren" vil en succession desuden have den betydning, at aktiverne overtages med deres skattemæssige værdier. Dermed skal skattemæssige af- og nedskrivninger efter overtagelsestidspunktet tage udgangspunkt heri.

4.1 Personkredsen

For at der kan succederes i aktiver, er det en betingelse, at Danmark fortsat har beskatningsretten som følge af KSL § 1, hvilket vil sige, at "overtageren" som udgangspunkt, skal have bopæl i Danmark. Såfremt dette ikke er tilfældet, kan successionen kun lade sig gøre, hvis "overtageren" efter KSL § 2, stk. 1, nr. 4 udøver et erhverv med fast driftssted i Danmark.

Når overdragelsen sker mens "overdrageren" er i live, kan en nærmere defineret familiekreds samt nære medarbejdere succederer i aktiverne. I visse situationer, kan også tidligere ejer succederer tilbage i aktiverne.

4.1.1 Overdragelse til familie

Efter ABL § 34, stk. 1, nr. 1 kan børn, børnebørn, søskende samt deres børn og børnebørn succedere i det overdragne aktiv. Det er herunder værd at bemærke, at adopterede børn samt stedbørn ligestilles med den nævnte personkreds.

Ligeledes kan samlever, som i BAL § 22, stk. 1, litra d er defineret som en person, der har haft fælles bopæl med gavgiver ("overdrageren") i de seneste 2 år før modtagelsen af gaven (aktivet), succedere.

Den nævnte personkreds er udtømmende, og der kan derfor ikke foretages succession til nogle andre indenfor familien. Dog kan ægtefæller succederer i aktiver efter KSL § 26B, som ikke er nævnt i § 26A.

Ved overdragelse af aktiver til ægtefælle, skal fortjenesten ikke medregnes i "overdragerens" skattepligtige indkomst, og aktiverne anses, som ved succession, for at være anskaffet på samme tid, til samme pris og med samme formål som "overdrageren".

4.1.2 Overdragelse til nærtstående medarbejder

I ABL § 35 fremgår det, at nærtstående medarbejdere ligeledes kan succedere i aktiverne efter ABL § 34, på nær stk. 1, nr. 1.

En nærtstående medarbejder forstås som en person, der inden for de seneste 5 år har været beskæftiget i et antal timer svarende til fuldtidsbeskæftigelse i sammenlagt mindst 3 år i det selskab, som der succederes i. Dermed vurderes nærtstå-

ende medarbejder udelukkende ud fra kriteriet om ansættelsestiden, og der lægges ikke vægt på kvalifikationer, såsom stilling, uddannelse eller lignende (SKAT 2015).

Ifølge Den Juridiske Vejledning (C.B.2.13.2), er det ATP-normen, hvor der regnes med 117 timer per måned, der skal anvendes, ved vurdering af, hvorvidt medarbejderen kan betragtes som fuldtidsbeskæftiget. Dermed skal medarbejderen have haft minimum 4.212 timer indenfor de seneste 5 år fra overdragelsesdatoen. Medarbejderen behøver ikke være ansat i selskabet på overdragelsestidspunktet, så længe betingelsen er opfyldt.

Medarbejderens ansættelsestid gælder ligeledes i andre selskaber, som er koncernforbundne efter KGL § 4, stk. 2, med det overdragne selskab. Det vil altså sige selskaber, hvor samme aktionærkreds ejer mere end 50 % af aktiekapitalen eller stemmerne. Dermed kan en nærtstående medarbejder for eksempel succedere i holdingselskabet for koncernen eller i et eller flere af de selskaber, som er i koncernen.

Medarbejderen behøver ligeledes ikke, at have været ansat i ét enkelt af de koncernforbundne selskaber i 3 af 5 år, men kan dele kravet op på flere af selskaberne.

Såfremt "overdrageren" har erhvervet aktier i selskaber ved omstrukturering efter FSL eller ABL – fusion, spaltning, tilførsel af aktiver samt aktieombytning – medregnes ansættelsestiden både før og efter omstruktureringen, jf. ABL § 35, stk. 2.

4.1.3 Overdragelse til tidligere ejer

Da der som led i et generationsskifte, kan opstå uforudsete hændelser – som for eksempel hvis "overtageren" bliver syg, kan det være nødvendigt, at lade overdragelsen gå tilbage til tidligere ejer.

I ABL § 35A er der givet hjemmel til netop at tilbageføre de overdragne aktier til tidligere ejer efter § 34, på nær stk. 1, nr. 1. Overdragelsen til tidligere ejer kan kun ske, såfremt at denne ligger indenfor en periode på 5 år efter den oprindelige overdragelse. Ligesom det er en betingelse, at den oprindelige overdragelse ligeledes er sket ved succession.

Der skal ikke stilles begrundelse for overdragelsen til tidligere ejer, hvorfor der ikke behøver at ligge noget til grund for tilbageførslen. Det kan for eksempel være, at "overtageren" føler sig ukvalificeret eller ikke opnår de ønskede mål, hvorfor det kan være for alles bedste, at lade aktierne gå tilbage.

5. A/B-modellen

En anden måde at overdrage virksomheden på, kan være via A/B-modellen. Med denne metode succederes der ikke i aktier, hvilket i nogle tilfælde kan passe bedre til generationsskiftet. Dette kan blandt andet være i tilfælde, hvor finansieringsmulighederne ved succession ikke er optimale for enten "overdrageren" eller "overtageren".

Modellen giver "overtageren" mulighed for at overtage en del af selskabet til en billigere anskaffelsessum, i det denne bliver mindre end selskabets markedsværdi. Måden det foregår på, er ved at selskabet der skal overtages, udsteder B-aktier, som i en årrække, eller til et nærmere aftalt beløb er udbetalt, ikke kan modtage udbytte fra selskabet. På denne måde, korrigeres "overtagerens" anskaffelsessum for de værdier, som A-aktierne så vil have forlods udbyttet til.

Modellens etableringsmuligheder er gennemgået nedenfor.

5.1 Kontant kapitaludvidelse

Den første etableringsmulighed er via en kontant kapitaludvidelse i det selskab, som ønskes overdraget. Det sker ved, at den indtrædende part tegner en ny aktieklasse efter en ændring i vedtægterne, således at der mulighed for dette. Størrelsen heraf fastsættes mellem parterne.

Efter kapitaludvidelsen vil den oprindelige ejer nu eje A-aktier i selskabet, som er tillagt forlods udbyttet, hvormed den eksisterende værdi før kapitaludvidelsen er opretholdt. Da der ikke ved udvidelsen er sket en formueforskydning, udløser kapitaludvidelsen ikke beskatning, hvilket er fastslået i bindende svar fra SKAT (SKM2010.2.SR). Det er dog en forudsætning for skattefriheden, at tegningen af den nye aktieklasse sker til markedsværdi.

5.2 Ændring af vedtægter

Generationsskiftet via A/B-modellen kan også etableres udelukkende via en ændring af vedtægterne. Denne metode vil bruges, i det tilfælde, hvor det ikke ønskes, at der bindes yderligere kapital i selskabet.

Ved en ændring af vedtægterne deles aktierne – som ovenfor – op i A-aktier med en forlods udbytteret og B-aktier uden, som dermed kan erhverves billigere. I et bindende svar fra SKAT (SKM2015.274.SR), er det fastslået, at selve opdelingen i A- og B-aktier ikke sidestilles med afståelse, idet der ikke er sket en formueforskydning for eneejeren, udelukkende ved vedtægtsændringen.

Man skal ved benyttelse af denne metode, dog være opmærksom på, at en overdragelse af B-aktierne herefter vil udløse beskatning hos ”overdrageren”, såfremt denne er en fysisk person og der opstår en avance.

Der er ved etableringen af de nye aktieklasser ikke krav om en minimumskurs, hvilket giver ”overdrageren” mulighed for at overdrage aktierne til en lavere kurs. Dog vil det anbefales, at benytte markedskursen – for det første for at undgå de skattemæssige udfordringer, men også fordi, at ”overdrageren” ellers vil skulle tilgodeses yderligere i fastsættelsen af den forlods udbytteret, ved en lavere kurs.

5.3 Værdiansættelse af den forlods udbytteret

Ved værdiansættelsen af den forlods udbytteret, skal selskabets værdi først beregnes. Metoderne til værdiansættelse herfor er gennemgået nedenfor i kapitel 7 ”Værdiansættelse af virksomheden”.

Ved værdiansættelsen af det forlods udbytte, skal der tages stilling til eventuelle faktorer, der kan påvirke udlodningen af udbytte. Ligesom der i nogle tilfælde bør beregnes en risiko- eller rentefaktor, som tillægges udbytteretten, idet der kan være en risiko forbundet med at indgå en aftale om en forlods udbytteret som betaling.

Der vil også skulle tages stilling til den periode, hvormed det forventes at udbytteretten skal løbe over. Her vil man blandt andet også kigge på virksomhedens histo-

riske kapacitet. Ligesom det skal overvejes, hvorvidt det fremtidige udbytte vil kunne foretages uden problemer for virksomheden.

I bindende svar fra SKAT (SKM2015.195.SR) benyttes den af ligningsrådet fastsatte formel i TfS.2014, 832 SR til at beregne størrelsen på det forlods udbytte, som den indtrædende part må give afkald på:

Ejerandel for indtrædende part * (Selskabets værdi + Kontant indskud) – Kontant indskud

Herefter deles beløbet med ejerandelen for den indtrædende part, for at beregne det forlods udbytte.

6. Finansiering af generationsskifte

Uanset hvordan generationsskiftet foretages, skal der betales en sum for overtagelsen. Da et generationsskifte kan være en dyr omgang for den yngre generation, som typisk endnu ikke har opsparet midler til kontant vederlæggelse af de aktier der skal overtages, må generationsskiftet vurderes finansieret på anden vis. Det er derfor en vigtig del af generationsskiftet, at få styr på den bedste finansiering heraf, både for "overdrageren" og "overtageren". Nedenfor er gennemgået alternativerne herfor.

6.1 Gaver

Som en person i levende live, kan man på årlig basis udstede gavebeløb på kr. 61.500 (for 2016) uden afgifter til de personer, som er nævnt i en udtømmende liste i BAL § 22, stk. 1. Der kan dog, jf. stk. 3, udstedes ubegrænsede gaver mellem ægtefæller, mens der, jf. stk. 2, kun kan udstedes for kr. 21.500 til svigerbørn i øvrigt. Ved modtagelse af gaver udover de nævnte beløb, skal der betales 15 % i afgift af det overstigende beløb, jf. BAL § 23, stk. 1. Dog skal stedforældre og bedsteforældre, jf. stk. 2, betale 36,25 % i afgift.

En gave karakteriseres ved en overførsel af formue fra "overdrageren" til "overtageren", på "overdragerens" bekostning samt som udslag af dennes gavmildhed, hvormed der ikke må være en retslig forpligtelse til overdragelsen af gaven. Gaver

kan betragtes som en traditionel overførelse af formuegoder, eftergivelse af gæld eller påtagelse af forpligtelser (Serup 2004).

Man er som både gavegiver og –modtager pligtig til at melde gaver over de angivne beløb til SKAT senest den 1. maj i det kommende år. Såfremt dette ikke gøres, kan SKAT foretage en skønsmæssig vurdering af gavens værdi, jf. BAL § 26, stk. 3.

6.1.1 Passivpost – nedslag i gavens værdi

Hvis "overtageren" succederer i "overdragerens" sted samtidig med, at overtagelsen eller en del af overtagelsen finansieres via gaver, skal der beregnes en passivpost, efter KSL § 33D.

Passivposten kan benyttes til modregning af den gaveafgiftspligtige værdi. Grunden til dette er, at "overtageren" ved succession udskyder beskatningen til det endelige afståelsestidspunkt, hvormed den ved overdragelsen latente skat der var knyttet til aktiverne skal betales. Denne latente skat er imidlertid blevet behandlet som en gældsforpligtelse, på samme måde som behæftede aktiver (Serup 2004).

Der er dermed i KSL § 33D ved overdragelse efter KSL § 33C givet hjemmel til, at passivposten, som kan modregnes i en del af successionsgrundlaget, ikke får skattemæssige konsekvenser for "overtageren", da denne nedsættelse ikke er en vederlagsfri formuefordel, men en gældsovertagelse (Serup 2004).

Såfremt gavemodtageren er gaveafgiftspligtig vil den beregnede passivpost blive modregnet i det afgiftspligtige beløb, mens den for en modtager, der er skattepligtig efter SL § 4, litra c, vil skulle modregnes i den skattepligtige indkomst.

Passivposten beregnes, jf. KSL § 33D, stk. 2, på grundlag af den lavest mulige skattepligtige fortjeneste, som ville være opstået, hvis "overdrageren" havde solgt aktivet på successionsdagen. Passivposten udgør 22 % heraf, jf. KSL § 33D, stk. 3.

Der kan uanset, om finansieringen kun foretages delvist med gave, modregnes den fulde beregnede passivpost. Dermed skal denne ikke nedsættes forholdsmæssigt i henhold til fordelingen af finansieringen, idet passivpostens formål er at kompensere for den latente skat. Der er ikke mulighed for samtidig at beregne kompensa-

tion for den latente skat efter KSL § 33 C med nedslag i handelsværdien., hvilket er slået fast i en kendelse fra Landsskatteretten (SKM2012.477.LSR).

6.2 Udstedelse af gældsbrief

Såfremt det ikke har vist sig muligt, at overdrage virksomheden via gave eller arveforskud, må der findes alternative finansieringsmuligheder. Der er blandt andet mulighed for, at der kan udstedes gældsbrief fra "overdrageren" til "overtageren", som en del af finansieringen sammen med en eventuel fremmedfinansiering fra for eksempel bank.

Såfremt "overtageren" personligt køber aktierne, og dermed er modtageren af det udstedte gældsbrief, vil man blive økonomisk belastet af de ofte store rente- og afdragssummer, som følge af de store lånebeløb. Den "personlige overtager" vil skulle betale summerne af den højt beskattede personlige indtægt, hvorimod en "selskabs overtager" (holdingselskab) vil have mindre beskattede frie midler til betalingerne.

Ligeledes vil det med alt sandsynlighed være det overtagne selskab, som skal udbetale midlerne til "overtageren", hvorfor det skal sikres, at "overtageren" ikke pålægges rente- og afdragssummer, som ikke er afstemt med virksomhedens forventede indtjening efter generationsskiftet og dermed kan blive en belastning for virksomheden (Ivaekst.dk 2011).

Det bør ud fra ovenstående overvejes, om det vil være en fordel at "overtageren" opretter et holdingselskab, som herefter opkøber aktierne mod modtagelse af gældsbrief, hvormed "overtageren" ikke har behov for ligeså høj personlig indtjening.

Benytter man denne finansieringsmulighed, skal "overdrageren" være opmærksom på, at den fremmedfinansiering der eventuelt er stillet af en bank, ofte er "løbet" med den sikkerhed, som "overtageren" har kunnet stille, hvorfor det kan være svært at stille yderligere sikkerhed for gældsbriefet. "Overdrageren" har dermed større risici for tab forbundet med denne overdragelse, og bør overveje hvem gældsbriefet udstedes til (BDO 2015).

6.3 Earn-out

En "earn-out" model er en tredje mulighed for finansiering ved et generationsskifte. Betalingen for virksomheden vil, ligeledes her, falde fordelt over tid og vil typisk være omsætningsafhængig. På denne måde aftaler parterne, at en procentvis del af for eksempel omsætningen betales til "overdrageren" gennem de første tre, fem eller ti år.

Denne model kan være en fordel for "overtageren", idet denne vil kunne være med til at påvirke betalingen for virksomheden. "Overdrageren" vil på den anden side have en vis risiko forbundet med denne finansieringsmodel, da salgsprisen ikke kendes på forhånd.

7. Værdiansættelse af virksomheden

Overdragelse af en virksomhed skal som udgangspunkt ske til handelsværdi (armslængde-princippet), jf. BAL § 27, stk. 1, samt SL § 4, stk. 1, litra c – altså den værdi, som ville være opnået ved salg til uafhængig tredjemand (uafhængige parter). Men da parterne ved et generationsskifte ofte er interesseforbundne, kan der opstå vanskeligheder omkring værdiansættelsen. Ved overdragelse til nærtstående medarbejdere bør der foretages en konkret vurdering i den givne situation for, hvorvidt medarbejderen bør klassificeres som interesseforbunden, idet denne som udgangspunkt ikke falder under denne gruppe. Dermed vil nogle overdragelser til nærtstående medarbejdere kunne falde naturligt under "armslængde-princippet".

SKAT har den 5. februar 2015 udsendt styresignal vedrørende værdiansættelse af unoterede aktier og anparter efter ophævelse af punkt 17 og 18 i TSS-cirkulære 1982, hvormed dette cirkulære ikke længere finder anvendelse ved værdiansættelse af aktier.

Ved værdiansættelse af aktier og anparter kan TSS-cirkulære 2000-9 anvendes. Efter hjælpereglen i dette cirkulære, skal værdien af selskabets goodwill indgå. Denne kan beregnes på baggrund af TSS-cirkulære 2000-10. Begge cirkulærer er gennemgået nedenfor.

I august 2009 har SKAT udgivet en værdiansættelsesvejledning, E nr. 238, vedrørende Transfer Pricing (kontrollerede transaktioner). Vejledningen er udgivet, idet der i forbindelse med værdiansættelser, er opstået nogle tvivlsspørgsmål omkring anvendelsen af cirkulærerne 2000-9 og 2000-10 overfor andre værdiansættelsesmetoder.

Der er fortsat ikke udstukket nogen præcise vejledninger for hvornår hvilken værdiansættelsesmetode bør benyttes, hvorfor dette må bero på en vurdering ud fra den enkelte sag.

7.1 TSS-cirkulære 2000-9 – Værdiansættelse af aktier og anparter

Handelsværdien på noterede aktier og anparter fastsættes til kursværdien. Såfremt et noteret selskab har unoterede aktieklasser medtages disse til samme værdi, medmindre der er rettigheder som adskiller sig væsentligt fra de noterede aktieklasser, som for eksempel forlods udbytteret.

Aktier og anparter i unoterede selskaber skal ligeledes ansættes til handelsværdien. Men da disse aktier og anparter ikke nødvendigvis har været omsat tidligere, kan handelsværdien findes ud fra TSS-cirkulære 2000-9.

Værdien for selskabet kan fastsættes efter den vejledende hjælperegulering: Værdien beregnes som summen af værdierne af de enkelte aktivposter minus de respektive gældsposter. Værdien heraf tillægges derefter værdien af goodwill.

Den opgjorte værdi efter hjælpereguleringen opgøres efter selskabets indre værdi i seneste årsrapport, med korrektioner for fast ejendom til seneste ejendomsvurdering, unoterede aktier og anparter i associerede selskaber opgøres efter hjælpereguleringen, goodwill efter TSS-cirkulære 2000-10, udskudt skat korrigeres i henhold til ovenstående mens egne aktier ikke medregnes.

Hjælpereguleringen vil kunne fraviges såfremt det vurderes, at afvigelsen er relevant for at finde den korrekte værdi af aktierne, for enten aktierne i helhed eller for enkeltposter.

7.2 TSS-cirkulære 2000-10 – Værdiansættelse af goodwill

Goodwill skal, som ved værdiansættelse af aktierne, ansættes til handelsværdi. Da det kan være svært at vurdere, hvad en uafhængig tredjepart vil betale, har SKAT ligeledes udarbejdet et cirkulære til vejledning for værdiansættelsen heraf. Goodwill kan ved handel mellem to uafhængige parter aftales frit.

Goodwillen bestemmes ud fra et skøn over handelsværdien hvor der må tages hensyn til de omstændigheder, der foreligger for selskabet.

I nogle brancher kan der allerede være opstået en bestemt måde at opgøre goodwill på – en såkaldt branchekutyme. Det er i disse brancher ligeså korrekt at værdiansætte goodwillen efter kutymen som efter denne vejledning.

Når vejledningen, som er standardiseret, anvendes til værdiansættelsen, må der tages hensyn til, hvorvidt den beregnede goodwill stemmer overens med den realistiske goodwill samt hvilke eventuelle omstændigheder, der må foreligge virksomheden.

7.2.1 Beregning af goodwill

Såfremt selskabet aflægger regnskab efter årsregnskabsloven, anvendes de regnskabsmæssige resultater før skat for de seneste 3 år som grundlag for beregningen. Anvender selskabet ikke årsregnskabsloven, kan man enten benytte virksomhedens skattepligtige resultat for de seneste 3 indkomstår eller vælge at opgøre et regnskabsmæssigt resultat før skat.

Såfremt selskabet ikke endnu har eksisteret i 3 år, må der foretages de nødvendige tilpasninger for nedenstående beregningsvejledning.

Ved anvendelsen af det regnskabsmæssige resultat før skat, skal der korrigeres for nedenstående:

- Ikke udgiftsført løn eller vederlag til eventuel medarbejdende ægtefælle skal fratrækkes
- Finansielle indtægter skal fratrækkes, mens finansielle omkostninger skal tillægges
- Ekstraordinære poster efter årsregnskabsloven skal korrigeres
- Afskrivninger på tilkøbt goodwill skal tillægges

Efter korrektion af ovenstående, skal resultaterne fra de 3 år vægtes, således at det seneste regnskabsår vægter mest og det tredje mindst. Dette gøres ved at gange det seneste år med 3, det næste år med 2 og det sidste år med 1. Herefter findes et vægtet gennemsnit ved at dele summen med 6.

Såfremt selskabet igennem de tre seneste regnskabsår har haft enten positiv eller negativ udvikling i resultatet, skal der ligeledes korrigeres for dette. Udviklingstendensen beregnes som halvdelen af forskellen mellem det korrigerede resultat for det seneste og det tredje år.

Herefter bliver en forrentning af virksomhedens aktiver – på nær driftsfremmede aktiver, som for eksempel likvider og værdipapirer samt tilkøbt goodwill – tillagt. Aktiverne forrentes efter den kapitalafkastsats der efter VSL § 9¹, tillagt 3 %-point, er gældende på overdragelsestidspunktet.

Værdien af goodwillen kan nu beregnes ud fra den forventede levetid. Dette gøres ved at gange det fremkomne beløb ud fra ovenstående med en kapitaliseringsfaktor, som udtrykker forholdet mellem det forventede årlige afkast og goodwillens forventede levetid.

Forrentningen heraf fastsættes til den gældende kapitalafkastsats efter VSL § 9, tillagt 8 %-point.

Levetiden på goodwill varierer fra selskab til selskab. Selskaber med produktion eller handel af unikke produkter eller tjenesteydelser har typisk en længere levetid på goodwillen end en almindelig tømrervirksomhed. Hvis en køber i løbet af kort tid, ved etablering af en ny virksomhed, kan opbygge samme goodwill som selskabet, vil goodwillen typisk have en kortere levetid.

7.3 Værdiansættelsesvejledning fra august 2009

Ulempen ved brug af goodwillcirkulæret 2000-10 er, at dette tager udgangspunkt i historiske tal for virksomheden, hvormed værdiansættelsen for virksomheden kun er reel, såfremt virksomheden vil have samme vækst og afkast fremadrettet.

¹ I 2015 var denne på 1 %

I vejledningen fra august 2009 benyttes nogle kapitalværdibaserede modeller, som er baseret på traditionelle økonomiske ræsonnementer, hvor der tages udgangspunkt i skøn om virksomhedens fremtidige resultater.

Der kan tages udgangspunkt i tre værdiansættelsesmetoder:

- En indkomstbaseret metode, herunder DCF- og EVA-modellen
- En markedsbaseret metode, herunder multipel værdiansættelse
- En omkostningsbaseret metode

De mest benyttede metoder er ifølge vejledningens kapitel 3.4 "Anvendte værdiansættelsesmodeller i praksis" de kapitalværdibaserede samt de relative sammenligningsmodeller. Det er derfor netop disse modeller er gennemgået nedenfor.

7.3.1 Værdiansættelse baseret på fremtidig indkomst

Selskabet værdiansættes med udgangspunkt i nutidsværdien af de fremtidige frie pengestrømme, som kan henføres til aktivet, ved tilbagediskontering til værdiansættelsesdatoen. De fremtidige frie pengestrømme skal indregnes på de tidspunkter, hvor de forventes at indgå, og skal dermed tidsmæssigt afgrænses i forhold til fremtidige perioder. De afgrænsede perioder er lig diskonteringsfaktorperioden. Ved værdiansættelse af virksomheder, vil diskonteringsfaktorperioden som standard være på 1 år, hvormed de frie pengestrømme ligeledes afgrænses i årlige intervaller.

Diskonteringsfaktoren kompenserer for tid og risiko ved indregningen af de frie pengestrømme. Såfremt en indregnet pengestrøm med fuld sikkerhed modtages efter en bestemt periode, vil diskonteringsfaktoren udelukkende skulle tage hensyn til tid. Dermed vil den kunne fastsættes til den risikofri rente, idet denne anses som værende den pris der er givet ved at holde penge. Er indregningen af den fremtidige frie pengestrøm ikke helt sikker, er der en risiko ved indregning af denne, hvorfor der til den risikofri rente tillægges en risikopræmie. Dermed kompenseres der for risikoen ved indregning af pengestrømmen.

Ved værdiansættelse efter en indkomstbaseret model kræves to forhold dermed fastlagt:

1. De fremtidige frie pengestrømme, der kan henføres til aktivet, herunder den tidsmæssige placering af disse frie pengestrømme.
2. Den diskonteringsfaktor som de fremtidige frie pengestrømme skal tilbagediskonteres med for at finde nutidsværdien.

Beregningen af nutidsværdien ved en given pengestrøm og diskonteringsfaktor er ikke kompliceret. Derimod afhænger validiteten af værdiansættelsen af den sikkerhed som lægges til grund for inputfaktorernes fastlæggelse.

De ofte anvendte modeller indenfor den indkomstbaserede værdiansættelse er:

1. DCF-modellen, som står for "Discounted Cash Flow". Her bliver virksomhedens værdi opgjort som den tilbagediskonterede værdi af de forventede fremtidige frie pengestrømme.
2. EVA-modellen, som står for "Economic Value Added", adskiller sig fra DCF-modellen, ved at benytte sig af blandt andet afkastningsgraden, ROIC ("Return On Invested Capital").

Værdien af virksomheden beregnes som summen af afkastet af den investerede kapital fratrukket omkostningerne der er forbundet med kapitalfrembringelsen, som ganges med den investerede kapital for perioden. Herefter kan værdierne tilbagediskonteres, hvormed værdien af virksomheden findes ved tillæg af egenkapitalen.

Fordelene ved benyttelse af en indkomstbaseret model er, at værdiansættelsen ikke baseres på virksomhedens tidligere resultater, men på resultater, som forventes at kunne realiseres. Dermed vil værdiansættelsen kunne tage hensyn til en større vækst end den der allerede har været realiseret og virksomhedens værdi bliver mere korrekt baseret.

På den anden side, kan man ikke med sikkerhed forudse fremtiden, hvorfor der er større risici forbundet med en sådan værdiansættelse.

7.3.2 Værdiansættelse baseret på markedet

Ved denne metode værdiansættes virksomheden ud fra markedsværdien af sammenlignelige virksomheder på markedet, også kaldet en peer-gruppe. En gruppe af virksomheder kan bestå af sammenlignelige virksomheder, hvor

børskursen for virksomhederne er den markedsværdi der refereres til. Også de konkrete transaktioner, hvor markedsprisen er tilgængelig, for de sammenlignelige virksomheder kan lægges til grund for værdiansættelsen.

Overordnet set kan der skelnes mellem en direkte, hvor den absolutte pris anvendes, og en relativ prissammenligningstilgang, hvor der anvendes regnskabsmæssige forholdstal eller nøgletal.

Den direkte prissammenligningstilgang vil ofte være svær at anvende i praksis, idet virksomheder og aktiver i sig selv er unikke i deres karakter.

Ved multiple værdiansættelser anvendes en relativ prissammenligningstilgang. De relative priser udledes af de regnskabsmæssige nøgletal, også kaldet multiple, for de sammenlignelige virksomheder. De multiple der anvendes er som ofte udtryk for forskellige mål for virksomhedernes markedsværdi set i forhold til de regnskabsmæssige indtjeningsmål, for eksempel Price/Earning (P/E), Enterprise Value/Earnings Before Interest and Taxes (EV/EBIT) eller Enterprise Value/Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization (EV/EBITDA). Også ikke-indtjeningsrelaterede multiple kan forekomme, som for eksempel Enterprise Value/Sales (EV/Sales), indre værdi eller markedsværdien set i forhold til antallet af ansatte.

Ved denne metode udregnes et markedsniveau for eksempelvis P/E for de sammenlignelige virksomheder, hvorefter niveauet ganges med den normaliserede indtjening for virksomheden, som skal værdiansættes.

Fordelen ved benyttelse af denne værdiansættelsesmetode vil være, at værdiansættelsen sammenholdes med andre virksomheder på markedet, hvorfor der ikke skal indregnes en usikkerhed vedrørende en eventuel fremtidig indtjening samt at der tages højde for kendte markedsforskeligheder. Omvendt kan det ikke stilles til sikkerhed, at de sammenlignelige virksomheder er helt som den værdiansatte virksomhed, hvormed der kan være forhold som der ikke tages højde for i værdiansættelsen.

8. Generationsskifte af Eriks El A/S

Selskabet har eksisteret i 19 år, og har i den tid bygget en god og stabil kreds af kunder op, fået faste aftaler i hus med pålidelige leverandører, ansat 30 kompetente medarbejdere samt opbygget en stærk økonomi. Selskabet beskæftiger sig med at drive elinstallatørvirksomhed for større entrepriseopgaver såvel som el-service for almindelige hverdags-kunder. Selskabet er beliggende i Storkøbenhavn, og det er herfra deres drift administreres og opgaverne primært udføres, ligesom de har haft mindre entrepriseopgaver i Sverige.

Selskabet blev stiftet af Erik Eriksen tilbage i 1997 som et aktieselskab, og blev hurtigt veletableret. I de senere år har selskabets vækst været markant stigende og selskabets nettoomsætning blev i regnskabsåret 2011/12 mere end fordoblet fra kr. 13,3 mio. til kr. 28,5 mio. på blot 4 år.

Erik stiftede selskabet i 1997 efter opbrud med hans tidligere mester. Erik havde en ledende stilling i mesters virksomhed, men da mester ikke ønskede yderligere udvidelse af elvirksomheden, besluttede Erik sig for, efter sin fars dødsfald, at forsøge at opstarte sit eget selskab. Da Erik arvede en del penge – omkring kr. 2,2 mio. – fra sin far, besluttede han sig for at starte direkte op i selskabsregi samt at ansætte 5 medarbejdere fra starten. I dag er en af disse medarbejdere forsat en stor del af selskabet.

Erik, som er 55 år, er gift med Anna, som er 52 år. Anna er uddannet som farmakonom, men har i 2014 skiftet jobbet på apoteket gennem 29 år ud med en stilling som lægesekretær. Anna har aldrig taget del i virksomhedens drift. Sammen har de to børn, Philip på 34 år samt Frederikke på 27 år. Da Erik arvede penge fra sin far, betalte han ligeledes huslånet ud. Erik og Anna har derfor i dag ingen gæld og de resterende penge blev sat i værdipapirer, som en investeringsrådgiver i banken i dag hjælper med at administrere – der står i dag for omkring kr. 2,5 mio. i aktier og obligationer. Erik har ligeledes opbygget sig en fornuftig pensionsopsparing gennem årene.

Philip blev uddannet som elektriker da han var 22 år, og blev herefter ansat i Eriks El A/S. I dag er han ansat som den daglige leder for el-service afdelingen, som er

den afdeling der tager sig af de almindelige hverdagskunder. Philip har lagt mange arbejdstimer i selskabet, for at få afdelingen til at fortsætte sin vækst. Afdelingens indtjening udgør i dag ca. 20 % af den samlede omsætning i selskabet, hvilket er en stor del, taget i betragtning af de store summer på entreprenøropgaverne. Philip styrer i dag stort set afdelingen selv, og er dermed ligeledes ansvarlig for tilbudsgivningen, igangsætningen og færdiggørelsen af opgaven samt de 5 medarbejdere, som er ansat i denne afdeling.

Philip har igennem de seneste 7 år været kæreste med Rikke, som han skal giftes med i 2016, hvor de ligeledes venter sig nummer to barn. Sammen har de yderligere lille Freja på 3 år. Da de skulle have Freja, besluttede de sig for at købe et rækkehus. De købte rækkehuset som et håndværkertilbud, og efter istandsættelsen, blev huset vurderet til en noget højere værdi, hvilket gav dem en god friværdi i huset. Rikke arbejder som økonomichef i en virksomhed, som sælger skoplejeprodukter.

Frederikke er i gang med en kandidat i Kommunikation og IT, som hun regner med at færdiggøre i sommeren 2017. Frederikke, som er single og bor til leje i en lejlighed i København, har ingen intentioner om at skulle deltage i driften af Eriks virksomhed.

Erik er, i forlængelse af sin alder, begyndt at overveje mulighederne for et generationsskifte af virksomheden. Da han aldrig ved opstarten havde turdet håbe på en sådan vækst for selskabet, startede han først med de spæde tanker om et generationsskifte i 2012 i forbindelse med stigningen i omsætningen. Som nævnt ovenfor er der en medarbejder, som er en stor del af selskabet, samt sønnen Philip – som ligeledes er blevet en stor del af selskabet, og dermed to muligheder, hvor Erik ser et vellykket generationsskifte for sig. Den ene er sønnen Philip og den anden er Eriks højre hånd, Peter. Samtidig er Erik opmærksom på, at Frederikke ikke skal blive overset, selvom hun ikke ønsker at deltage i driften af virksomheden. Når Erik har vendt sine tanker så småt med familien, har de alle givet udtryk for samme tanke.

Peter, som fungerer som Eriks højre hånd og har været en trofast medarbejder for Erik gennem alle årene, fungerer som ledende el-installatør på de større

entrepriseopgaver i tæt samarbejde med Erik. Peter har dermed ansvar for opfølgning og overvågning af de igangværende arbejder samt fungerer som daglig leder for holdet på byggepladsen.

Peter, som er 42 år, er gift med den 7 år yngre Birgitte. De bor til daglig i et villahus i Rødovre, som Peter købte da han var 25. Da Peter mødte Birgitte 8 år senere, flyttede hun relativt hurtigt ind, og siden da har huset meget naturligt været deres fælles base. Inden Peters ansættelse ved Eriks El A/S var han ansat som almindelig el-installatør hos et mindre firma i København. Birgitte arbejder til daglig som privat rådgiver i en bank i Roskilde. Sammen har de tvillingerne Mette og Sophie på 12 år. Både Peter og Birgitte er gode til at spare op, og de har således fået samlet sig en opsparing på knap kr. 100.000. Desuden har de en god friværdi i huset.

Erik har selv, i tæt samarbejde med sin revisor – som står for den løbende bogføring – kontrolleret økonomien og styringen heraf. I forbindelse med et eventuelt generationsskifte har Erik overvejet at ansatte en regnskabschef, da hverken Philip eller Peter er særligt regnskabskyndige. Han har blandt andre overvejet at få fat i svigerdatteren Rikke, som grundet hendes ægteskab med Philip allerede kender en del til virksomhedens daglige drift og funktioner.

Philip, som igennem længere tid har leget med ideen om en udvidelse af virksomheden med flere afdelinger, fik i 2014 en aftale med hans tidligere skolekammerat, Henrik, på plads. Henrik, der er uddannet VVS-installatør, har købt sig retten til benyttelse af brandet opbygget ved Eriks El A/S (Eriks VVS ApS), mod en aftale om udnyttelse af hinanden til opgaver ved kunder. Dette har indtil videre kastet en ekstra omsætning på ca. 6 % af den samlede omsætning af sig. Erik er glad for samarbejdet, og ser muligheder i denne form for udvidelse, som Philip er enormt god til at etablere.

Erik ønsker at gå på pension omkring de 65 år, hvilket vil give omkring 10 år, til at få kørt det bedst mulige generationsskifte på plads. Han ønsker ikke, at selskabet skal sælges til tredjepart, da både Philip og Peter ønsker at overtage. Erik ser gerne, at generationsskiftet tager højde for selskabets fremtidige sikring, da hans privatøkonomi i høj grad er sikret for hans pensionstilværelse. På baggrund heraf,

ønsker Erik først og fremmest at sikre virksomheden, og tænker kun i mindre grad på at få likvider ud af generationsskiftet.

8.1 Overvejelserne inden generationsskiftet

Virksomheden, som ved seneste regnskabsafslæggelse havde en egenkapital på kr. 6,6 mio., er sund og veletableret, ligesom der ikke er nogle problemer i forhold til den fortsatte drift. Virksomheden har ikke lånt penge nogen steder, hvorfor aktiverne i virksomheden er købt ved kontante midler. Aktiverne i virksomheden består primært af biler og containere, som bruges til opbevaring på byggepladserne. Også igangværende arbejder og forudbetalinger fra kunder fylder en stor del af aktiverne og passiverne. Det vurderes ikke, at det er nødvendigt, at skille sig af med nogle af anlægsaktiverne, idet de alle er relevante for driften.

Da Erik allerede har uddelegeret en stor del af den daglige ledelse i virksomheden, føler han sig forholdsvis klar til at træde yderligere ud herfra. Han ønsker dog fortsat at beholde sin bestyrelsespost som formand indtil generationsskiftet er ført helt igennem.

På nuværende tidspunkt føler Erik sig klar til en ny tilværelse som pensioneret om 10 år. Selvom han altid har været glad for at arbejde og har lagt mange timer i selskabet, er han klar til stille og roligt at trappe ud af virksomheden, for til gengæld at få mere fritid. Anna har mulighed for at få udbetalt pension fra hun er 63 år fra hendes pensionsselskab, hvilket er om 11 år. Hun vil dog som udgangspunkt først stoppe med at arbejde ved hendes efterlønsalder, som er 65 år.

Som revisor for Erik, har vi holdt et møde, for at diskutere mulighederne for et generationsskifte yderligere. Vi drøftede ved dette møde mulighederne for at overdrage selskabet ved skattemæssige succession, som Erik fandt interessant, grundet mulighederne for udskydelsen af beskatningen af avancen. Ligeledes blev vi enige om, at muligheden vedrørende overdragelse af selskabet i flere tempi skal undersøges, idet Erik endnu ikke er sikker på, om han ønsker at overdrage på én gang. På længere sigt er det hans plan, at hele selskabet skal overdrages.

Erik har som nævnt ovenfor overvejet to mulige kandidater til at overtage virksomheden. Han ser både Philip og Peter som gode kandidater til at skulle lede sel-

skabet i fremtiden, som begge har styr på deres personlige liv ligesom de besidder gode kompetencer for ledelse. Erik har endnu ikke drøftet noget med Peter, idet han som udgangspunkt ønsker virksomheden overdraget indenfor familien. Dog mener Erik, at det vil være en fordel for Philip, at få yderligere lederkursus, for på den måde, at være bedre rustet til at lede en hel virksomhed.

Da Erik tidligere har drøftet mulighederne med Philip for overdragelse af virksomheden, har Philip været i banken, for at snakke om finansiering af overdragelsessummen. Banken har på grundlag af Philip og Rikkes økonomi samt friværdis i huset stillet udsigt til et lånetilsagn på kr. 1 mio. Philip har selvfølgelig også drøftet situationen med Rikke, som er positiv overfor overtagelsen, som hun mener Philip er meget kompetent til. Hun ønsker dog ikke, at familiens økonomi skal presses for meget, idet der fortsat skal være plads til ferier og uforudsete udgifter.

Eriks største bekymringer ved overdragelsen til Philip er, om han evner at lede en hel virksomhed. I dag har han som nævnt ansvaret for en mindre del af virksomheden. Dog har han ikke erfaringer med de større entrepriseopgaver, som er dem der bærer virksomheden. Philip har udvist gode og kompetente lederegenskaber for serviceafdelingen, hvorfor Erik ikke mener, at det er en umulighed for Philip at lære, at lede hele virksomheden, herunder opnå de nødvendige kompetencer indenfor entrepriseopgaver – eventuelt via fremtidigt tæt samarbejde med Peter. Erik ser en stærk kandidat i Peter, som er vant til at lede mange medarbejdere og naturligt kunne overtage store dele af virksomheden. Erik ønsker dog som udgangspunkt, at selskabet skal forblive indenfor familiens rammer, da dette blandt andet også vil sikre familien og næste generation.

Ligeledes skal Erik overveje, hvordan Frederikke bliver tilset, såfremt det bliver Philip, som overtager virksomheden. Igen har vi ved mødet drøftet dette med Erik, som ser to scenarier for sig. Enten modtager Frederikke et arveforskud svarende til den værdi der tilskrives Philip ved overdragelsen af virksomheden, eller ved udarbejdelse af et testamente, hvoraf det fremgår, at Philips del skal nedskrives med denne værdi.

For at hjælpe Erik med at træffe den bedste beslutning, har vi aftalt, at vi som revisorer udarbejder eksempler på, hvordan overdragelsen vil kunne se ud, både for

overdragelse til Philip og til Peter samt om kriterierne for skattemæssig succession er opfyldt.

8.1.1 Successionskriterierne

For at kunne overdrage aktierne ved succession skal nedenstående punkter, som er nævnt i afsnit "4. Skattemæssig succession" være opfyldt, jf. ABL § 34:

1. Overdragelse kan kun ske til nærmere defineret familiekreds samt nær medarbejder efter ABL § 35
2. Den enkelte overdragelse udgør mindst 1 % af aktiekapitalen
3. Der er ikke tale om et "pengetanksselskab"
4. Aktierne ikke er omfattet af ABL § 19

Da Philip er søn af Erik, og dermed opfylder betingelserne for familiekredsen, er der ingen problemer ved succession hertil. Der vil ligeledes heller ikke være nogen problemer ved overdragelse til Peter, idet han opfylder kravene for nær medarbejder.

Erik har endnu ikke fastlagt sig på, i hvilke tempi virksomheden skal overdrages. Dog skal der overdrages mere end 1 % af aktiekapitalen af gangen, hvorfor ligeledes dette punkt er opfyldt.

Da selskabet ikke beskæftiger sig med udlejning af ejendom og ikke har mere end 50 % i indtægter på likvider, værdipapirer og lignende, kan selskabet ikke betegnes som værende en "pengetank". I bilag 1 kan selskabets resultatopgørelse samt balance for de seneste 3 år ses. Heraf fremgår det, at aktivkriteriet for "pengetanksselskab" ikke er opfyldt:

Likvider i alt:	kr. 15.476.320
Værdipapirer i alt:	kr. 1.442.017
Gennemsnit heraf:	kr. 5.639.446
Gennemsnit aktiver:	kr. 35.907.883
Andel i %:	15,71 %

Aktier omfattet af ABL § 19 er aktier og investeringsbeviser udstedt af et investeringselskab. Da Eriks El A/S er et almindeligt aktieselskab falder aktierne ikke herunder.

I afsnittet for "Skattemæssig succession" gjorde jeg desuden rede for, at der ikke kan succederes i aktier med tab. Nedenfor er selskabets handelsværdi opgjort til kr. 10.432.192 i "8.2.1.3 Selskabets handelsværdi", anskaffelsessummen for aktierne er kr. 500.000. Dermed er aktieavancen opgjort til kr. 9.932.192. Der er derfor ikke tale om aktier med negativ anskaffelsesværdi.

8.1.2 Delkonklusion

Erik har sået nogle tanker omkring et fremtidigt generationsskifte af selskabet Eriks El A/S, i den forbindelse har han overvejet to mulige medarbejdere til overtagelse af selskabet. Den ene er hans søn Philip, som på mange punkter er en kompetent "overtager" med nogle mangler, som Erik dog mener, kan indhentes inden hele virksomheden overdrages. Den anden er hans nære medarbejder Peter, som på nuværende tidspunkt vil være en mere kompetent "overtager", men dog også uden for familien. Erik ønsker en gennemgang af de mulige generationsskiftemodeller, herunder har vi undersøgt mulighederne for succession. På nuværende tidspunkt, er der ikke noget til hinder for at gennemføre generationsskiftet på denne måde, hvorfor der arbejdes videre med dette.

8.2 Værdiansættelse af selskabet

Inden udførelsen af generationsskiftet, er det vigtigt at få værdiansat aktierne, så såvel "overdrageren" som "overtageren" kan regne på betydningen af overdragelsen, og dermed de finansielle og skattemæssige konsekvenser. En overdragelse uden skattemæssig succession kan for "overdrageren" resultere i, at denne behæftes med en skat, som skal betales. Ligeledes vil det for "overtageren" være relevant at kunne regne på, hvordan det er muligt at finansiere overtagelsessummen. Nedenfor er derfor opgjort handelsværdien.

8.2.1 Overdragelse til familien

Når man overdrager aktier indenfor familiekredsen, som er nævnt i ABL § 34, stk. 1, er der tale om interesseforbundne parter. Som beskrevet i "7. Værdiansættelse af virksomheden" skal overdragelsessummen sættes til handelsværdien. For at finde den korrekte handelsværdi, kan TSS-cirkulære 2000-9 benyttes.

Da Eriks El A/S ikke er børsnoteret – og dermed ikke har en opgjort kursværdi på overdragelsestidspunktet – samt ikke tidligere har været omsat, benyttes hjælpe-reglen i cirkulæret som grundlag for værdiansættelsen.

Hjælpereglen tager udgangspunkt i selskabets indre værdi som værdien af de enkelte aktivposter fratrukket gældsposterne i selskabet. Selskabet kan tage udgangspunkt i senest aflagte årsregnskab, med enkelte korrektioner for fast ejendom, associerede selskaber, goodwill og andre immaterielle aktiver, udskudt skat samt egne aktier.

8.2.1.1 Goodwill

Ved regulering for goodwill henvises der til retningslinjerne, som fremgår af TSS-cirkulære 2000-10, hvori fastsættelsen af goodwill ved overdragelse mellem interesseforbundne parter beregnes. I afsnit ”7.2.1 Beregning af goodwill” er gennemgået principperne for beregningen. Når der tages udgangspunkt i de tre seneste regnskabsår, som ses i bilag 1, bliver goodwill for Eriks El A/S fastsat som nedenstående beregning.

Det bemærkes, at ved forrentningen af selskabets aktiver, er de driftsfremmede aktiver holdt uden for ligesom de likvide midler efter SKM2001.132.LR. Desuden indgår værdien af de igangværende arbejder kun med nettoværdien – forskellen mellem aktivværdien og de modtagne forudbetalinger fra kunder (SKAT 2015). Selskabets aktiver til forrentning udgør dermed:

Aktiver i alt:	kr. 37.847.529
- Værdipapirer:	kr. -1.442.017
- Likvide beholdninger:	kr. -3.688.609
- Modtagne forudbetalinger:	kr. -23.800.235
Aktiver til forrentning:	kr. 8.916.668

	2013	2014	2015
Resultat:	1.585.347	3.461.630	2.500.026
Reguleringer:			
- Renteindtægter	-27.423	-45.151	-54.429
- Renteudgifter	142.367	95.938	184.051
Reguleret resultat:	1.700.291	3.512.417	2.629.648
Vægtning	x1	x2	x3
	1.700.291	7.024.834	7.888.944
Sum af de vægtede resultater			16.614.069
Vægtet reguleret resultat			2.769.012
Forrentning af aktiver, 4 %			-356.667
Rest til forrentning af goodwill			2.412.345

Herefter skal goodwillen forrentes med en kapitaliseringsfaktor, som udtrykker forholdet mellem det forventede årlige afkast og goodwillens forventede levetid. Dermed er kapitaliseringsfaktoren et udtryk for, i hvor mange år man kan forvente et afkast på goodwillen.

For selskaber med standardprodukter ansættes levetiden til 7 år, efter SKM2002.50.LSR, medmindre afgørende forhold taler for en længere eller kortere levetid. Der er ikke nogle forhold i Eriks El A/S, hvis "produkter" er standard, der taler for at ændre levetiden.

Forrentningen sættes til den gældende kapitalafkastsats med et tillæg på 8 %, hvilket giver 9 %. I Den Juridiske Vejledning fremgår levetidens betydning for kapitaliseringsfaktoren ved de 9 % – denne er for 7 år udregnet til 2,76.

Dermed bliver goodwillen for Eriks El A/S beregnet til kr. 6.658.072, som skønsmæssigt afrundes til kr. 6.658.000.

8.2.1.2 Udskudt skat

Handelsværdien for selskabets aktier skal ligeledes korrigeres for den udskudte skat, som reguleres efter de foretagne korrektioner. Da der i Eriks El A/S udelukkende er foretaget korrektion for beregnet goodwill, er det kun af denne der skal beregnes udskudt skat.

Til brug for beregning af udskudt skat anvendes selskabsskattesatsen for 2016 på 22 %.

8.2.1.3 Selskabets handelsværdi

Ud fra ovenstående kan aktiernes handelsværdi opgøres med udgangspunkt i senest aflagte regnskab. Dermed tager værdiansættelsen udgangspunkt i den indre værdi pr. 31. december 2015 reguleret for ovenstående.

Indre værdi pr. 31. december 2015		6.636.712
Beregnet goodwill	6.658.000	
Bogført værdi	0	6.658.000
Udskudt skat af ovenstående		-1.464.760
Handelsværdi		11.829.952

Dermed er overdragelsesværdien i forbindelse med generationsskifte til familie fundet.

8.2.2 Overdragelse til nærtstående medarbejdere

Som udgangspunkt bliver nærtstående medarbejdere ikke defineret som værende interesseforbundne parter. Dermed vil værdiansættelsen ved overdragelse af selskabet i forbindelse med et generationsskifte foregå på andre betingelser end ved overdragelse til familie.

Her vil selskabet blive udbudt, hvorefter efterspørgslen vil være en medbestemmende faktor for værdien af virksomheden. Det vil så være markedet, der sætter værdien, som dermed kan risikere at være mindre end selskabets indre værdi.

Da Erik og Peter har et tæt samarbejde omkring den daglige drift i virksomheden, og Peter desuden har været med fra start, har det skabt stærkere bånd imellem

dem og dermed resulteret i et tæt personligt forhold. Dermed vil det være meget sandsynligt, at Peter vil kunne anses som en interesseforbunden part af SKAT, idet de ikke har modstående skattemæssige interesser, jf. Den Juridiske Vejledning (C.C.6.4.1.3).

En overdragelse af selskabet til Peter vil dermed skulle ansættes til samme værdi, som en overdragelse til Philip eller andre interesseforbundne parter.

8.2.3 Delkonklusion

På baggrund af TSS-cirkulære 2000-9 blev handelsværdien for selskabets aktier ved overdragelse mellem interesseforbundne parter fastsat til kr. 11.829.952. I denne værdi er der taget højde for goodwill beregnet efter TSS-cirkulære 2000-10 ligesom der er beregnet udskudt skat heraf. Der er ikke foretaget andre reguleringer i forbindelse med værdiansættelsen.

Desuden er det konstateret, at Peter – ligesom Philip – regnes som værende en interesseforbunden part, hvormed en kommende overdragelse til en af disse parter vil ske til den udregnede handelsværdi.

8.3 Model 1: Generationsskifte til Philip

Jeg vil i denne model gennemføre et teoretisk generationsskifte til Eriks søn, Philip. Herunder vil jeg belyse de fordele og ulemper der vil være, ligesom finansieringsmulighederne for Philip vil blive gennemgået. I modellen vil jeg tage udgangspunkt i den handelsværdi, som blev beregnet i afsnit "8.2.1.3 Selskabets handelsværdi".

8.3.1 Overdragelse ved succession

Ovenfor er successionskriterierne opridset, og som det fremgår heraf, er der ikke nogle problemer i forhold til overdragelse med succession til Philip. Erik har som nævnt endnu ikke lagt sig fast på, i hvilke tempi virksomheden skal overdrages. På mødet med Erik omkring generationsskiftet, gav han udtryk for, at en overdragelse til Philip gerne må udgøre en betydelig del af virksomheden i første hug. Da Erik ikke har lagt sig fast på en bestemt overdragelsesprocent, vil jeg nedenfor gennemføre successionen som en 100 % overdragelse af selskabet, således at den

endelige konsekvens kan ses, og dermed hjælpe Erik og Philip til at indgå den bedste overdragelse.

Fordelen ved at overdrage virksomheden med succession til Philip, vil for Erik være, at han ikke vil blive beskattet af aktieavancen ved overdragelsen. For Philip vil det blot betyde, at han indtræder i Eriks skattemæssige sted, og dermed anses for at have anskaffet aktierne på samme tidspunkt, med samme hensigt og til samme pris som Erik. Dermed vil den latente skat hvile på aktierne frem for Erik, og først komme til beskatning, hvis Philip afstår dem på et senere tidspunkt.

Såfremt en del af overtagelsen finansieres ved gave, er der ligeledes mulighed for beregning af en passivpost, hvilket giver yderligere skattemæssige fordele.

8.3.2 Finansiering

I forbindelse med et generationsskifte, er finansieringen af overdragelsen en vigtig faktor, som beskrevet i kapitel "6. Finansiering af generationsskifte". Da det ved et generationsskifte indenfor familien er muligt at finansiere hele eller en del af generationsskiftet via gave, som ligeledes giver nogle skattemæssige fordele, vil Erik som udgangspunkt gerne kigge nærmere på denne mulighed.

8.3.2.1 Gave eller arv

Som en konsekvens ved finansiering via gave eller arv er, at Philip vil blive afgiftsbeskattet af den gaveværdi, som overdragelsen udgør. Det kan dermed også betyde, at virksomhedens midler bliver drænet og dermed kan få konsekvenser for den fortsatte drift. Dette skyldes, at det vil være muligt for Philip, at udlodde midler fra selskabet til betaling af den skattebyrde der følger med afgiftsbeskatningen.

Dog kan det have den fordel, at den skattepligtige avance ved overdragelsen nedsættes med en passivpost på 22 %, såfremt at virksomheden overdrages via succession. Passivposten har til formål, at kompensere for den latente skat der påhviler aktierne og som Philip dermed vil overtage ved samtidig overtagelse af virksomheden. De 22 % beregnes af den skattepligtige avance, som ville være opnået ved salg til tredjemand.

Den skattepligtige avance opgøres til kr. 11.329.952, som dermed anses for at være den avance, som ville være opstået ved salg til tredjemand og dermed er det beløb, som der skal beregnes passivpost af. Dermed kan det afgiftspligtige beløb ved overdragelse via gave opgøres til:

Skattepligtig avance	kr. 11.329.952
- Passivpost på 22 %	kr. -2.492.589
Afgiftspligtigt beløb	kr. 8.837.363

Såfremt overdragelsen udelukkende finansieres som gave, bliver Philip afgiftsbeskattet af følgende beløb:

Afgiftspligtigt beløb	kr. 8.837.363
Afgiftsfrit beløb, jf. BAL § 22	kr. -61.500
	kr. 8.775.863
Afgift heraf, 15 %	kr. 1.316.379

Den afgift der betales ved overdragelsen via gave er dermed ikke helt uvæsentlig, og der skal derfor tages stilling til, om selskabet kan klare at skulle betale denne udgift. Det fremgår af casebeskrivelsen, at Philips bank har givet tilsagn om et lån på kr. 1 mio., hvorfor en delfinansiering af overtagelsen vil kunne foretages herved. Dermed vil afgiften kunne nedsættes til følgende:

Afgiftspligtigt beløb	kr. 8.837.363
Finansiering via lån	kr. -1.000.000
	kr. 7.837.363
Afgiftsfrit beløb, jf. BAL § 22	kr. -61.500
	kr. 7.775.863
Afgift heraf, 15 %	kr. 1.166.379

Dermed vil en kun delvis finansiering via gave kun nedsætte afgiften med kr. 150.000, og der er dermed fortsat tale om en stor gaveafgift.

Ligeledes vil Frederikke skulle tilgodeses såfremt der overdrages via gave. Det kan i denne forbindelse overvejes, at Erik giver en gave eller et arveforskud til Frederikke, som der dog skal være råderum til i den private økonomi for Erik.

Grundet afgiftsbelastningen ved overdragelse via gave, gennemgås alternative finansieringsmuligheder nedenfor.

8.3.2.2 Gældsbrief

En anden mulighed for finansiering er via udstedelse af gældsbrief fra Erik til Philip, som kan indfries efter aftale eller når kapaciteten er til det for Philip.

Et gældsbrief vil have den konsekvens, at det er Erik der finansierer generationsskiftet, idet han har et tilgodehavende hos Philip. Ved finansiering på denne måde, er der tale om et "familielån" som kan udstedes uden renter og kan være afdragsfrit. Der er tre punkter, som skal være opfyldt, for at kunne yde et rentefrit "familielån" (Minadvokat.dk n.d.):

1. Lånet skal være et anfordringslån
2. Der skal være tale om et reelt gældsforhold
3. Der skal oprettes et gældsbrief, som underskrives af begge parter

Et anfordringslån betyder, at udstederen til enhver tid kan kræve indfrielse af gælden. Da Erik og Philip er interesseforbundne parter, anses det ikke for sandsynligt, at Erik vil kræve gælden indfriet uden forudgående aftale. Udstedelsen af gældsbriefet vil lette finansieringsbyrden for Philip her og nu, og vil derefter kunne indfries løbende som virksomheden har kapaciteten til eller ved gaver fra Erik.

8.3.2.3 Earn-out

En tredje mulighed, som kan kombineres med ovenstående muligheder, er en overdragelse via earn-out, hvor parterne kan aftale købesummen til at være en del af de kommende års omsætning. Dermed vil betalingsbyrden ved overdragelse af virksomheden være relativt lav, hvorefter købesummen af virksomheden vil falde over tid. Ved denne metode, skal det vurderes, hvorvidt virksomheden kan bære denne betalingsbyrde over de kommende år.

Risikoen for Erik ved denne model vil være, at den endelige købesum afhænger af virksomhedens præstationer. Det giver Philip mulighed for at påvirke købesummen i negativ retning – set fra Eriks synspunkt. Dog må det antages, at – eftersom Erik og Philip er interesseforbundne parter – det ikke er i Philips hensigt, at arbejde i mod en god omsætning i virksomheden. Det vil også påvirke Philip selv,

hvis virksomheden præsterer dårligere, hvorfor det ikke må antages at være hans hensigt.

Det er den samlede salgssum for selskabet som udgør beskatningsgrundlaget for Erik. Den beregnede earn-out skal derfor i salgsåret kapitaliseres til nutidsværdi. Såfremt at det efter den fulde earn-out viser sig, at Erik har realiseret mindre end det forventede beløb, kan tabet trækkes fra.

8.3.3 Delkonklusion vedrørende succession

Såfremt Erik ønsker at overdrage selskabet til Philip med succession, er finansiering af generationsskiftet den væsentligste faktor at tage hensyn til. Det kræver, at generationsskiftet bliver planlagt i god tid, således at begge parter har tid til at tilrettelægge deres økonomi herefter. Særligt Philip må klargøre sin kapacitet og likviditet til det fremtidige skifte. Ved overdragelse indenfor familien er der nogle forskellige finansieringsmuligheder at tage fat i.

Da købesummen for selskabet er relativt høj, vil det være hensigtsmæssigt for overdragelsen, at finansieringsmulighederne kombineres. Den mest hensigtsmæssige finansieringsmulighed for Erik såvel som for Philip vil være ved delvis overdragelse via gave, mens den resterende del af købesummen udstedes som et rentefrit anfordringsgældsbrev.

Størrelsen af gaven skal bestemmes ud fra Eriks personlige økonomi, hvori det samtidig skal være muligt, at kompensere Frederikke med et forskud på arven eller via testamente. På denne måde bliver hun ikke forfordelt i det kommende generationsskifte.

På ovenstående måde vil virksomheden ikke umiddelbart blive påvirket på likviditeten og vil dermed kunne fortsætte som for nuværende.

8.3.4 Omstrukturering af selskabet

Såfremt Erik ikke ønsker selskabet overdraget ved succession ud fra ovenstående, vil det være en fordel, at foretage en omstrukturering af selskabet, i form af en aktieombytning. Dette bør gøres, for at undgå, at en overdragelse af aktier i Eriks El

A/S udløser beskatning hos Erik. Ombytningen foretages ved, at Erik stifter et holdingselskab, hvor han som apportindskud indskyder aktierne i Eriks El A/S.

Ombytningen foretages skattefrit, og da hovedformålet er rent generationsskifte ansøges ikke om tilladelse hos SKAT. Det udløser at værnsreglen omkring holdingkravet opretholdes, jf. ABL § 36, stk. 6, 3. pkt., hvorfor det nye holdingselskab ikke må afstå aktierne i det erhvervede selskab indenfor 3 år fra ombytningstidspunktet. Da vi har beregnet 10 år til at få gennemført generationsskiftet, er der ikke nogle problemer i holdingkravet. Det er desuden et krav at ombytningen sker til handelsværdien.

Ombytningstidspunktet er den dato, hvor aktieombytningen endeligt vedtages. Mens selve stiftelsen af holdingselskabet bliver den første dag i indeværende regnskabsår for Eriks El A/S – altså den 1. januar 2016, hvilket kan ske efter SELS § 40, stk. 6.

I bilag 2 er der gennemført en skattefri aktieombytning pr. 1. januar 2016. Det nye holdingselskab, Eriks Holding ApS, anses for at have anskaffet Eriks El A/S til kurs 13,27 og med værdien kr. 6.636.712. Erik overfører dermed sin oprindelige anskaffelsessum, -tidspunkt og hensigt til anparterne i holdingselskabet.

Fordelen ved at foretage denne skattefrie aktieombytning er, at holdingselskabet kan afstå aktierne i selskabet skattefrit ligesom udbytte nu vil kunne udloddes skattefrit op i holdingselskabet. Dermed vil udlodninger først blive beskattet, når Erik udlodder udbytte fra holdingselskabet til sig selv.

Det vil også give Erik mulighed for at ”slanke” egenkapitalen i Eriks El A/S ved udlodning af likviderne og værdipapirerne. Det vil give Erik yderligere mulighed for en god pensionsopsparing, som han kan have i holdingselskabet.

En ulempe ved den skattefrie aktieombytning kan være, at der efter afståelse af Eriks El A/S vil være tale om et ”pengetanksselskab”, hvormed der ikke vil kunne foretages succession i anparterne heri. Dermed vil anparterne ved afståelse resultere i beskatning. Der bør derfor lægges en plan for de fremtidige udbetalinger af udbytte samt eventuel løn for administration af selskabet, således at de frie midler ikke blot står uden reel udnyttelse.

8.3.5 Anvendelse af A/B-modellen

Som nævnt ovenfor, kan parterne i stedet for succession anvende A/B-modellen, hvor der oprettes en A- og B-aktieklasser i selskabet. Eriks Holding ApS vil så blive tildelt A-aktierne, som har en forlods udbytteret.

Anvendelsen af A/B-modellen vil give Philip mulighed for at overtage selskabet til en billigere pris, idet selskabet overdrages til en umiddelbar mindre værdi end markedsværdien. Dette gøres ved en ændring af vedtægterne i Eriks El A/S – da der ikke ønskes yderligere kapital bundet i selskabet, således at eksempelvis 50 % af aktierne ændres til B-aktier uden stemmeret og uden ret til udbytte. Dermed vil Philip kunne overtage disse aktier til kurs pari. Der vil derved ikke være nogle gevinst for Eriks Holding ApS ved overdragelsen, men de kommende udbytter vil kunne udloddes skattefrit til holdingselskabet, hvorefter Erik har mulighed for at styre de fremtidige personlige udbytter samt skatter.

Afståelsen af aktierne vil ikke udløse beskatning hos Erik, idet det nu er hans holdingselskab, som ejer aktierne. Dermed vil holdingselskabet kunne sælge skattefrit, så længe der er tale om datterselskabsaktier – altså at holdingselskabet ejer mere end 10 % i Eriks El A/S.

Tages der udgangspunkt i selskabets værdi beregnet ovenfor, vil den forlods udbytteret for A-aktierne være kr. 11.329.952, som parterne kan aftale til en begrænset periode på for eksempel 10 år eller til minimum kr. 10.000.000 er udbetalt. Der vil kun blive udloddet udbytte når det er forsvarligt for virksomheden. Dermed vil A-aktiernes rettigheder være indtil det fulde beløb er udloddet, der er gået 10 år og mindst kr. 10 mio. er udloddet eller efter 10 år når kr. 10 mio. er udloddet.

Ulemperne ved anvendelse af denne metode er, at der er risiko for at Erik ikke får det fulde udbytte fra virksomheden. Det kan også være en risikabel metode at anvende, idet køberen har mulighed for at påvirke selskabets resultater, således at det ikke er forsvarligt at udlodde udbytte. Som ved earn-out ses dette ikke som værende et problem, idet køberen er Eriks søn Philip, og det må dermed antages, at intentionerne går på at få opfyldt købesummen samt drive virksomheden med mest muligt vækst for øje.

En anden ulempe kan være dræningen af de frie reserver i selskabskapitalen, som vil nedsætte selskabets soliditet i fremtiden. Dog vurderes selskabets egenkapital at kunne bære dette, såfremt væksten i virksomheden fortsætter.

Indenfor familiens rammer og på det mere personlige plan, kan det være en ulempe, at overdragelsessummen kan være svær at fastsætte, og dermed med hvor meget Frederikke skal tilgodeses. For først når Erik afstår sine aktier, vil Philip have overtaget virksomheden til en betydelig værdi, og først herefter er det muligt, at se de endelige konsekvenser af generationsskiftet, og dermed hvor meget Philip har realiseret ved indtrædelsen i selskabet samt med hvilken værdi Frederikke skal tilgodeses.

A/B-modellen kan også foretages uden brug af holdingselskaber. Ulemperne herved vil dog være, at udbytteerne vil blive beskattet direkte som aktieindkomst ved udlodning for Erik. Muligheden for deling af udbytter over en årrække forhindres også, idet modellen bygger på udlodninger over en bestemt årrække.

8.3.6 Konklusion vedrørende Model 1

Der foreligger op til flere muligheder for generationsskifte til Philip, og dermed kunne beholde selskabet indenfor familiens rammer. Der kan foretages skattemæssig succession i aktierne, som vil tilgodese både Erik og Philips skattemæssige situation. Ulempen herved vil være den store finansierings sum der skal erlægges af Philip.

Alternativt kan A/B-modellen anvendes efter en skattefri omstrukturering. Det vil kræve mindre krav til finansieringen fra Philip, mens Erik vil være bundet af fremtidige udbytter, hvoraf han vil blive beskattet.

8.4 Model 2: Generationsskifte til Peter

I denne model vil jeg gennemføre et teoretisk generationsskifte til Eriks nærtstående medarbejder, Peter. Som ovenfor med Philip vil jeg gennemgå de forskellige finansieringsmuligheder, ligesom fordele og ulemper vil blive belyst, både i forbindelse med overdragelse til medarbejder, men også for de fremtidige økonomiske aspekter for selskabet.

Også for denne model vil jeg tage udgangspunkt i den handelsværdi, som blev beregnet i afsnit "8.2.1.3 Selskabets handelsværdi", idet der ikke skelnes mellem værdiansættelsen til familien og en nærtstående medarbejder.

8.4.1 Overdragelse ved succession

Muligheden for at overdrage selskabet via succession er også åben overfor Peter. Dette blev gjort muligt ved vedtagelsen af lov nr. 394 af 6. juni 2002, idet man ønskede en forbedret konkurrenceevne og dermed en mulighed for forbedring af generationsskifter.

Kriteriet der skal være opfyldt herfor, er kravet om at definitionen som "nærtstående medarbejder" er opfyldt efter ABL § 35. Peter har været fuldtidsansat i selskabet i 9 år uden stop, hvorfor der ikke er nogen problemer i forhold til dette.

Det vil altså også ved succession til nærtstående medarbejder være muligt, at udskyde den latente skattebyrde til senere afståelse af aktierne, mens at Erik vil kunne undgå beskatningen.

Arbejdsgangen omkring et generationsskifte til nærtstående medarbejder er langt hen ad vejen den samme, dog er der nogle andre aspekter i forbindelse med mulighederne for finansiering. Disse vil blive belyst nedenfor.

8.4.2 Finansiering

Finansiering af et generationsskifte kan være den største stopklods der stødes på, idet det for den potentielle "overtager" kan være svært, at rejse den relativt store sum af penge, som kræves, for at kunne overtage selskabet. Dermed er ikke kun en god planlægning en vigtig faktor i generationsskiftet, men også forberedelsen af finansieringssummen for den overtagende part.

Særligt ved generationsskifter udenfor familien, idet der ikke på samme måde kan opnås de gode finansieringsmuligheder, ligesom det tætte bånd mellem "overtager" og "overdrager" – når det er udenfor familiens rammer – kan slides hurtigere gennem et generationsskifte.

8.4.2.1 Gaver

En overdragelse via gave er mulig, men ikke en fordelagtig finansieringsmetode, idet Peter ikke falder ind under personkredsen i BAL § 22, hvilket betyder, at Peter vil blive indkomstbeskattet af en eventuel gave.

Det er desuden heller ikke Eriks ønske, at overdrage selskabet via gave til Peter, idet han står udenfor familiekredsen. Det efterlader dermed finansieringsmulighederne til de nedenstående, som alle indeholder en større risiko.

8.4.2.2 Gældsbreve

Det er også muligt for Erik at udstede et anfordringsgældsbrief uden renter eller afdrag til Peter. Dog vil det være forventeligt, at Erik vil stille større krav til indfrielsen af gældsbriefet i forhold til ved udstedelsen af gældsbriefet til Philip, uden egentlig hensyntagen til selskabet.

Erik vil også skulle være særligt opmærksom på reglerne vedrørende forældelse af gældsbreve, som efter ny lov i 2008 forældes efter 10 år. Forældelsen afbrydes udelukkende ved at skyldneren overfor fordringshaveren udtrykkeligt eller ved sin handlemåde erkender sin forpligtelse, jf. forældelseslovens § 15, eller når fordringshaveren foretager retslige skridt mod skyldneren, jf. § 16. Dermed kan forældelsen af et gældsbrief ikke efter vedtagelsen af reglerne i 2008 afbrydes ved en almindelig påmindelse fra fordringshaver til skyldner.

En overdragelse af selskabet via gældsbrief kan indebære en risiko for Erik, idet det vil være ham, som har et udestående med Peter. Der kan dermed opstå en situation, hvor Peter ikke længere har mulighed for at betale pengene tilbage, hvorfor Erik vil have tabt de udlånte penge.

8.4.2.3 Earn-out

Risiciene ved en overdragelsesaftale via earn-out vil være mere udtalte ved en overdragelse udenfor familien, idet Erik ikke har samme sikkerheder for, at Peter ikke vil modarbejde selskabets vækst, for at undgå en stor overtagelses sum.

Ligeledes vil benyttelsen af earn-out kunne resultere i en uhensigtsmæssig dræning af virksomhedens frie reserver og likvide midler.

8.4.2.4 Fremmed finansiering eller kontant betaling

Ved betaling via fremmed finansiering eller kontant betaling, vil der ikke være nogen risici for Erik. Det vil dog være svært for Peter, at få stablet denne værdi på benene, ligesom det langt fra vil være den billigste finansiering at vælge.

Dermed anser vi det ikke som en god metode, at overdrage virksomheden til Peter via succession. Vi har derfor kigget videre på de alternative metoder.

8.4.3 Anvendelse af A/B-modellen

Som ved overdragelse til Philip, anbefaler vi Erik først at gennemføre en skattefri aktieombytning af selskabet, så der bliver skudt et holdingselskab ind. Det vil mindske skattebyrden for Erik, ligesom han vil kunne udnytte udbytter fra Eriks El A/S til geninvestering frem for direkte beskatning.

Der er to muligheder for gennemførelsen af A/B-modellen. Som udgangspunkt ønsker Erik ikke yderligere kapital bundet i selskabet, men da han ved en overdragelse udenfor familien ikke vil have yderligere indflydelse på selskabet, gennemgår vi ligeledes muligheden for etablering af en ny aktieklasser (B-aktier), via en kontant kapitaludvidelse. Dermed vil Peter kun skulle finde finansiering til udvidelsen med B-aktierne, mens Erik vil blive tilgodeset af de fremtidige forlods udbytter, som er tilknyttet A-aktierne.

Den anden mulighed er som ovenfor ved Philip, at ændre nogle af aktierne til B-aktier via en vedtægtsændring, som Peter derefter overtager. Overdragelsen heraf vil kunne ske til markedskurs – som er handelsværdien. Der er ikke fastsat nogen minimumskurs for overdragelsen af aktierne, men da Erik ikke ønsker at skabe yderligere skattemæssige komplikationer, vælges overdragelsen til handelsværdien.

Når den forlods udbytteret er indfriet eller et nærmere defineret tidsrum på for eksempel 10 år er gået, vil Erik sælge sine A-aktier tilbage til selskabet, hvorefter aktieklasserne kan opløses.

Ved værdiansættelsen af den forlods udbytteret må Erik tage hensyn til en risiko- og rentefaktor, idet Peter vil kunne påvirke selskabet i negativ retning. Det er der-

for også en god idé, at aftale et mindste beløb vedrørende den forlods udbyttet, således at Erik er sikret et bestemt beløb for overdragelsen af virksomheden.

8.4.4 Konklusion vedrørende Model 2

Det er efter vedtagelse af ny lov om generationsskifter i 2002 blevet muligt, at generationsskifte sit selskab via succession til nærtstående medarbejder. Ved overdragelse via succession stilles der store kapitalkrav til "overtageren", som kan være svære at opfylde, ligesom risiciene for "overdrageren" er relativt store. Det er derfor ikke vurderet som værende den mest fornuftige overdragelsesmetode.

I stedet er A/B-modellen fundet interessant. På denne måde vil Erik opnå at overdrage virksomheden uden skattemæssige konsekvenser her og nu for ham selv – såfremt modellen udføres med holdingkonstruktion, ligesom finansieringskravet for Peter vil være væsentligt mindre. Erik vil på denne måde kunne opspare likvide midler i sit holdingselskab til fremtidig udlodning efter udlodningsplan. Denne metode vil altså også kunne sikre ham en stabil "pensionsopsparing".

8.5 Det mest hensigtsmæssige generationsskifte

Ud fra ovenstående gennemgåede modeller for generationsskifte af Eriks El A/S, kan det konkluderes, at det mest hensigtsmæssige generationsskifte kan gennemføres til Eriks søn, Philip, via succession. Dette skyldes, at Eriks ønske er, at Philip overtager virksomheden, da det er med til at sikre Philips og den kommende generation. Erik ser desuden store muligheder i Philip, som med et lederkursus og løbende mere ansvar i den daglige drift, sagtens vil kunne have evnerne til drive selskabet videre.

Desuden føler Erik sig mere tryk vedrørende finansieringen ved overdragelsen indenfor familien, frem for eventuelt at skulle være afhængig af en "langvarig" overdragelse til Peter, som også er ved at være oppe i årene. Det vil dermed være en mere langsigtet løsning, at overdrage virksomheden til Philip.

Det skal bemærkes, at det mest hensigtsmæssige generationsskifte er meget forskelligt fra virksomhed til virksomhed, og dermed ikke nødvendigvis vil være det bedste, at overdrage en virksomhed med succession indenfor familien.

To vigtige faktorer i et generationsskifte vil dog være planlægningen, som bør starte i god tid ligesom finansieringen vil kunne spille en stor rolle. Ligeledes skal "overdragerens" ønsker inkorporeres så vidt som muligt, således at generationsskiftet bliver gennemført med den rigtige mavefornemmelse.

9. Konklusion

Såfremt at et generationsskifte skal gnide så uproblematisk som muligt, er den indledende planlægning alt afgørende. Alle de involverede parter i generationsskiftet har behov for information for deres egen forberedelse, som er nødvendig for at gennemføre det endelige generationsskifte. Planlægningen af et generationsskifte starter ved "overdrageren" med nogle tanker og idéer, som eventuelt kan diskuteres og gennemgås med revisor eller anden vejleder. Det er aldrig for tidligt, at begynde tankerne omkring et generationsskifte. Førend tankerne kan ende ud i noget mere håndgribeligt er der mange forhold som skal gennemgås, vurderes og prioriteres for såvel "overdrageren" som den eventuelle "overtager", ligesom selve virksomheden må klargøres til skiftet.

For "overdrageren" vil en del af planlægningen bestå i, hvorvidt denne er klar til en overdragelse og dermed en afståelse af virksomheden, som ofte er en stor del af "overdrageren" selv, i det opbygningen af virksomheden ofte har kostet meget tid samt blod, sved og tårer. I den forbindelse skal "overdrageren" også være klar til, at overgive ledelsen og ansvaret til en anden person. Også spørgsmålet omkring den kommende pensionstilværelse skal overvejes grundigt. Er "overdrageren" overhovedet klar til at "stå udenfor" og ikke være afhængig af den daglige gøren og ladden i virksomheden. Det er ligeledes vigtigt, at overveje hvordan pensionstilværelsen skal finansieres og dermed hvilke muligheder der foreligger for et generationsskifte for den økonomiske situation, som "overdrageren" befinder sig i. Jo tidligere "overdrageren" overvejer de finansielle konsekvenser for en pensionstilværelse, desto tidligere vil en reel pensionsopsparing kunne igangsættes – eventuelt også via udbytter fra selskabet.

Erik har i forbindelse med de spæde tanker for et generationsskifte af Eriks Al A/S haft ovenstående betragtninger med ind over overvejelserne. Planlægningen for

generationsskiftet af denne virksomhed er startet i god tid – 10 år før det endelige generationsskifte forventes at være gennemført. Situationen har derfor givet rig mulighed for at tage stilling til de nødvendige forhold. Erik har taget situationen omkring en fremtidig pensionstilværelse stille og roligt, ligesom det at overdrage yderligere af ansvaret for ledelsen af virksomheden ikke forekommer ham svært. Han har i forvejen uddelegeret en stor del af den daglige ledelse. Han ønsker ikke at haste et generationsskifte igennem – men føler sig klar til at afstå selskabet og ledelsen i selskabet indenfor en periode på de 10 år. Eriks økonomi sætter ikke umiddelbart nogle kæppe i hjulet for et generationsskifte. Tilbage i 1997 arvede han en del penge fra sin far, som han investerede i selskabet og værdipapirer, samt betalte huslånet ud. Samtidig har han gennem alle årene sparret op til sin pension, ligesom sin kone Anna. Mulighederne for finansieringen af generationsskiftet ligger derfor forholdsvis åbne fra Eriks synspunkt, da han ikke er afhængig af et større udbytte fra overdragelsen.

For overhovedet at kunne overdrage en virksomhed, er det også væsentligt, at der er nogle kvalificerede "overtagere", som skal have de korrekte kompetencer – både indenfor virksomhedens branche, men også indenfor ledelse og overblik. Ligeledes skal "overtageren" helst kunne formå at drive virksomheden videre med samme vækst som ved overdragelsen. En "overtager" skal også tage stilling til finansieringsmulighederne ved en overdragelse af virksomheden, idet der ofte er tale om en relativt stor sum af penge, som skal betales til "overdrager", som enten skal finansieres af "overtageren" selv eller af virksomheden, som dermed skal kunne bære dette.

I casen med Eriks El A/S er der to mulige "overtagere" i form af Eriks søn, Philip, og den nære medarbejder, Peter. Philip har arbejdet i selskabet siden han blev uddannet som elektriker og har i dag ansvaret for den daglige ledelse af serviceafdelingen, som er den afdeling der tager sig af de almindelige kunder. Philip har sammen med hans kone Rikke ligeledes en sund økonomi og har fået stillet lånetilsgang fra banken på kr. 1 mio. til overtagelse af virksomheden. Erik har haft en snak med Philip omkring en eventuel overtagelse af virksomheden, hvor Philip gav udtryk for, at han var meget interesseret. En overtagelse vil kræve, at Philip tager et

lederkursus, således at han bliver rustet til at lede hele virksomheden. Peter har været i virksomheden fra dag ét, og har gennem årene fået et tæt makkerskab med Erik, ligesom de også ser hinanden i privat regi. Peter står i dag for den daglige ledelse i tæt samarbejde med Erik vedrørende entreprise delen i virksomheden. Økonomisk har også Peter en fornuftig økonomi, som formentlig ville kunne give luft til investering i virksomheden. Dog skal Erik også overveje Peters højere alder, som ikke nødvendigvis vil være den bedste langsigtede løsning for virksomheden.

En tredje overvejelse for virksomheden er en eventuel omstrukturering. Det kan eventuelt være en nødvendighed for at optimere virksomhedens struktur, for på denne måde, at optimere generationsskiftet for alle parter. Det kan være nødvendigt at foretage en skattefri aktieombytning, for på denne måde at få etableret en holdingstruktur. Dette vil særligt være aktuelt i tilfælde, hvor der ikke overdrages via succession eller hvor "overdrager" har brug for at opbygge en pengetank til fremtidige udlodninger af udbytte. Ligeledes skal virksomhedens aktivstruktur gennemgås. Det kan være, at det er en god idé, at foretage en slankning af selskabet via frasalg af aktiver, for herefter at lease disse i stedet.

I forbindelse med gennemgangen af de indledende tanker med Erik omkring et generationsskifte af selskabet Eriks El A/S har vi gennemgået to mulige modeller, for at se på, hvordan et generationsskifte kan gennemføres så hensigtsmæssigt som muligt.

Herunder har jeg værdiansat selskabet ved hjælp af TSS-cirkulære 2000-9 og 2000-10, idet der er tale om overdragelse til interesseforbundne parter, både hvad angår Philip, som er søn, og Peter, som har været i samarbejde med Erik gennem 19 år, ligesom deres personlige venskab spiller ind på vurderingen heraf. Det kunne ud fra denne værdiansættelse konkluderes, at aktiernes handelsværdi kan ansættes til kr. 11.829.952.

Det er grundet den relativt store handelsværdi en væsentlig faktor for et gnidningsfrit generationsskifte i Eriks El A/S nødvendigt, at den mest hensigtsmæssige finansieringsmodel til overdragelse af selskabet findes. Det skal være muligt for "overtageren" at overtage virksomheden, uden at virksomheden drænes så meget, at det ikke vil være muligt at komme ovenpå igen. Der er ved gennemgangen af

modellerne til generationsskiftet taget udgangspunkt i muligheder for overdragelse, enten via succession eller ved anvendelse af A/B-modellen.

Muligheden for at overdrage aktierne i Eriks El A/S via succession kræver, at ABL § 34 er opfyldt, herunder § 35 for nærtstående medarbejdere. Ligeledes må overdragelsessummen for aktierne ikke være negativ, hvilket ligeledes ikke er tilfældet for Eriks El A/S. Det blev dermed konkluderet, at både Philip og Peter opfylder mulighederne for succession. Fordelen for Erik ved en overdragelse via succession vil være, at beskatningen på afståelsen af aktierne udskydes til den dag "overtageren" afstår aktierne, dermed bliver den latente skat tilknyttet aktierne frem for "overdrageren". For "overtageren" vil det betyde, at denne træder i Eriks skattemæssige position, og dermed anses for at anskaffet aktierne på samme tidspunkt, med hensigt og til samme værdi som Erik. Finansieringsmulighederne ved overdragelse via succession er ligeledes gode, særligt ved overdragelser indenfor familien.

Den anden mulighed for overdragelse er via A/B-modellen, som kan være mere fleksibel end overdragelse via succession. Her kan en "overtager" indtræde i selskabet ved enten at indskyde B-aktier i selskabet eller ved at købe B-aktier efter en vedtægtsændring. Erik vil derefter besidde A-aktier i selskabet, som er tilknyttet en forlods udbytteret. Ved anvendelse af denne metode kræver det, at selskabet kan bære finansieringsbyrden, idet den er bygget op omkring udlodninger fra selskabet. For Erik vil det være en fordel at foretage en overdragelse via A/B-modellen efter en skattefri aktieombytning, således at der er indskudt et holdingselskab, som vil være modtageren af udbytterne, som dermed kan udloddes skattefrit, så længe holdingselskabet ejer mindst 10 % af aktierne i Eriks El A/S. Derefter kan Erik selv disponere de fremtidige udbytter til ham personligt, som vil skulle beskattes som aktieindkomst. Dermed vil der være en omkostningsbyrde for Erik i forbindelse med en sådan overdragelse frem for ved overdragelse via succession.

Der er ikke nogen forskel i forhold til værdiansættelsen af virksomheden samt mulighederne for overdragelse, uanset om aktierne skal overdrages til Philip, som er indenfor familien, eller Peter, som er uden for familien. Dermed vil mulighederne for finansiering samt risikoen herved spille ind for overtagelsen, såfremt det

for Erik var uden betydning, hvem af de to kandidater der skulle overtage virksomheden. Men da Erik gerne ser virksomheden leve videre indenfor familiens rammer, vil ligeledes dette lægge til grund for den endelige beslutning.

Såfremt Erik overdrager aktierne i selskabet til Philip, vil det mest hensigtsmæssige være at gøre dette ved succession, som finansieres via delvis gave og det resterende via et gældsbrief. Ved at vælge finansieringen på denne måde, giver det mulighed for, at nedsætte den skattepligtige avance med en passiv post på 22 %. Dette er udelukkende en mulighed ved overdragelse indenfor familien efter BAL § 22. Det afgiftspligtige beløb der fremkommer efter nedsættelsen skal der betales 15 % afgift af, for det beløb, der overskrider grænsen på kr. 61.500 for 2016 af Philip. Ved overdragelse via gave bør Eriks datter, Frederikke, ligeledes tilgodeses, hvorfor en ren finansiering på denne måde vil have en relativt stor påvirkning på Erik. Dermed er det en fordel, at en del af finansieringen foretages via gældsbrief. Et sådan kan udfærdiges så det er rente- og afdragsfrit.

Ved overdragelse til Peter vil det ikke være muligt at nedsætte overdragelsen med en passiv post, ligesom en overdragelse via gave vil udløses som en indkomstbeskatning hos Peter. Finansieringsmulighederne er dermed ikke ligeså favorable for overdragelse uden for familien. Fra Eriks synspunkt vil finansieringsmulighederne være mere risikable for ham, idet sikkerheden fra Peter ikke vil være ligeså stor som ved en overdragelse indenfor familien.

Dermed kan det konkluderes, at finansieringsmulighederne ved overdragelse til Philip tilgodeser både ham og Erik så hensigtsmæssigt som muligt ved et generationsskifte. Dette er også i overensstemmelse med Eriks ønsker for overdragelsen samt Philips ønske om at overtage virksomheden.

Det må dermed slås fast, at det mest hensigtsmæssige generationsskifte kan gennemføres til Philip ved anvendelse af skattemæssig succession. Overdragelsen skal overdrages ved delvis gave samt et anfordringsgældsbrief. Erik skal herudover tilgodeses Frederikke, som kan modtage forskud på arven, ligesom den endelige arv i Eriks testamente til Philip kan nedskrives med en del af overdragelsessummen, således at Frederikke ved den endelige arv vil blive tilgodeset endeligt.

Litteraturliste

- Halling-Overgaard, S. & Sølvkær Olesen, B., 2013. *Generationsskifte og omstrukturering - det skatteretlige grundlag* 4. udgave., Jurist- og økonomiforbundets forlag.
- K. Bille, J., Hyldgaard Jensen, M. & Moody Nielsen, R., 2015. *Omstrukturering - skatteregler i praksis* 2. udgave., Karnov Group.
- Rasmussen, J. & Møller-Andersen, J., 2008. *Generationsskifte* 1. udgave., Forlaget Thomson.
- Serup, M., 2004. *Generationsskifte - Omstrukturering* 2. udgave., Forlaget Thomson.
- SKAT, 2015. SKAT: Den juridiske vejledning 2015-2.
- FSR, 2015. Aftale om Finansloven 2016 | FSR. , 2016(november 2015).
- BDO, 2015. *Generationsskifte - Hjælp til de svære overvejelser*, BDO.
- Berlingske Business, 2014. Familievirksomheder er bedre til at tjene penge | Berlingske Business. Available at: <http://www.business.dk/vaekst/familievirksomheder-er-bedre-til-at-tjene-penge> [Accessed December 22, 2015].
- FSR, 2015. Aftale om Finansloven 2016 | FSR. , 2016(november 2015). Available at: http://www.fsr.dk/Faglige_informationer/Skat/Faglige_informationer_fra_sekretariatet/2015/Aftale_om_Finansloven_2016?utm_campaign=NewsUpdate&utm_content=Direct&utm_medium=email&utm_source=NewsUpdate.
- Halling-Overgaard, S. & Sølvkær Olesen, B., 2013. *Generationsskifte og omstrukturering - det skatteretlige grundlag* 4. udgaver., Jurist- og økonomiforbundets forlag.
- Ivaekst.dk, 2011. Finansiering af generationsskifte | IVÆKST. Available at: <https://ivaekst.dk/vaekst/5/3/1/5/0/finansiering-af-generationsskifte> [Accessed February 20, 2016].

K. Bille, J., Hyldgaard Jensen, M. & Moody Nielsen, R., 2015. *Omstrukturering - skatteregler i praksis* 2. udgave., Karnov Group.

Minadvokat.dk, Familielån og overdragelse af fast ejendom. Available at: <http://www.minadvokat.dk/familielan-og-overdragelse-af-fast-ejendom/> [Accessed March 25, 2016].

Serup, M., 2004. *Generationsskifte - Omstrukturering* 2. udgave., Forlaget Thomson.

SKAT, 2015. SKAT: Den juridiske vejledning 2015-2. Available at: <http://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=124> [Accessed January 9, 2016].

Benyttede forkortelser i opgaven

PSL – Personskatteloven

KSL – Kildeskatteloven

KGL – Kursgevinstloven

FSL – Fusionsskatteloven

BAL – Boafgiftsloven

SL – Statsskatteloven

VSL – Virksomhedsskatteloven

SELS – Selskabsloven

Bilag 1

Resultatopgørelse	2015	2014	2013
Bruttofortjeneste	18.811.740	21.237.898	14.891.392
Personaleomkostninger	-15.767.450	-17.495.853	-12.916.703
Af- og nedskrivninger af materielle anlægsaktiver	-414.642	-229.628	-274.398
Resultat før finansielle poster	2.629.648	3.512.417	1.700.291
Andre finansielle indtægter	54.429	45.151	27.423
Øvrige finansielle omkostninger	-184.051	-95.938	-142.367
Resultat før skat	2.500.026	3.461.630	1.585.347
Skat af årets resultat	-592.575	-855.456	-407.064
Årets resultat	1.907.451	2.606.174	1.178.283
Resultatdisponering			
Overføres til overført resultat	1.907.451	2.606.174	1.178.283

Aktiver	2015	2014	2013
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	819.148	1.105.813	441.917
Materielle anlægsaktiver i alt	819.148	1.105.813	441.917
Deposita	22.622	22.622	22.622
Finansielle anlægsaktiver i alt	22.622	22.622	22.622
Anlægsaktiver i alt	841.770	1.128.435	464.539
Materialer	158.126	157.730	122.230
Varebeholdninger i alt	158.126	157.730	122.230
Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser	10.124.788	10.541.662	4.992.546
Igangværende arbejder for fremmed regning	21.328.449	17.542.750	22.572.525
Udskudte skatteaktiver	32.099	13.086	51.344
Andre tilgodehavender	22.633	1.297	177.966
Periodeafgrænsningsposter	209.038	227.769	94.510
Tilgodehavender i alt	31.717.007	28.326.564	27.888.911
Andre værdipapirer og kapitalandele	1.442.017	0	0
Værdipapirer i alt	1.442.017	0	0
Likvide beholdninger	3.688.609	3.429.853	8.357.858
Omsætningsaktiver i alt	37.005.759	31.914.147	36.368.999
Aktiver i alt	37.847.529	33.042.582	36.833.538

Passiver

Virksomhedskapital	500.000	500.000	500.000
Overført resultat	6.136.712	6.829.261	4.623.087
Egenkapital i alt	6.636.712	7.329.261	5.123.087
Modtagne forudbetalinger fra kunder	23.800.235	19.128.879	26.202.293
Leverandører af varer og tjenesteydelser	2.970.912	2.183.491	2.249.722
Selskabsskat	502.067	970.303	332.152
Anden gæld	3.937.603	3.430.648	2.926.284
Gældsforpligtelser i alt	31.210.817	25.713.321	31.710.451
Passiver i alt	37.847.529	33.042.582	36.833.538

Bilag 2

Eriks El A/S' balance på tidspunktet for den skattefrie aktieombytning:

	Regnskabsmæssig	Skattemæssig
Aktiver		
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	819.148	965.053
Deposita	22.622	22.622
Varelager	158.126	158.126
Tilgodehavende fra salg og tjenesteydelser	10.124.788	10.124.788
Igangværende arbejder	21.328.449	21.328.449
Udskudt skatteaktiv	32.009	0
Andre tilgodehavende	22.633	22.633
Periodeafgrænsningsposter	209.038	209.038
Andre værdipapirer og kapitalandele	1.442.017	1.442.017
Likvide beholdninger	3.688.609	3.688.609
I alt	37.847.529	37.961.335
Passiver		
Modtagne forudbetalinger fra kunder	23.800.235	23.800.235
Leverandører af varer og tjenesteydelser	2.970.912	2.970.912
Selskabsskat	502.067	502.067
Anden gæld	3.937.603	3.937.603
Selskabskapital (bunden) – kr. 500.000		
Fri kapital – kr. 6.136.712		
Egenkapital	6.636.712	6.750.518
I alt	37.847.529	37.961.335

Åbningsbalance for Eriks Holding ApS ved aktieombytningen:

	Regnskabsmæssig	Skattemæssig
Aktiver		
Tilknyttet virksomhed, Eriks El A/S	6.636.712	6.636.712
Passiver		
Selskabskapital (bunden) – kr. 50.000		
Fri kapital – kr. 6.586.712		
Egenkapital	6.636.712	6.636.712